

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2006: 1

Varför finns det soffor på biblioteket?
– ett rumsligt perspektiv på barnbibliotekslokaler i Sverige

VERONICA JOHANSSON
LINA MOLANDER

HÖGSKOLAN I BORÅS

© Författarna

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande av författaren/författarna.

Svensk titel: Varför finns det soffor i biblioteket? Ett rumsligt perspektiv på barnbibliotekslokaler i Sverige.

Engelsk titel: Why is there furniture in the library? Children's libraries in Sweden from a space perspective.

Författare: Veronica Johansson, Lina Molander

Kollegium: 3

Färdigställt: 2006

Handledare: Catarina Eriksson

Abstract:

The purpose of this study is to examine the physical space of children's libraries in Sweden, and also to see which influences there are in the literature about the same subject. What ideas exist in the literature about the physical room of children's libraries?

We have studied how and if these influences can be seen in a selected number of children's libraries.

Our theoretical perspective is based on Anthony Giddens's theory of construction.

To answer our questions we have chosen a number of public libraries, which we have observed. After reading literature and making observations, we made a comprehension.

The conclusion of this study shows that there are several parts in the physical room that must cooperate to create a whole library room that works for the user. If one of these parts is missing, there are things that the user can not profit from.

Nyckelord: Barnbibliotekslokaler, barn, bibliotek, bibliotekslokaler, inredning, lokal, miljö.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	7
1.1.1 Barnbibliotekslokalen ur ett historiskt perspektiv	7
1.1.2 Barnbibliotekslokalen ur ett nutidsperspektiv	9
1.2 Syfte	11
1.2.1 Problemformulering och frågeställningar	12
1.3 Disposition.....	12
1.4 Definitioner	12
1.5 Litteratursökning.....	13
2 Tidigare forskning	14
3 Metod	17
3.1 Urval och begränsning av litteratur	17
3.2 Urval, begränsning, tillvägagångssätt och analys av observerade bibliotek	18
4 Teoretisk utgångspunkt.....	21
5. Barnbibliotekslokalerna i litteraturen	23
5.1 Offentliga rum som används av barn.....	23
5.2 Bibliotekets barnavdelning som offentligt rum	24
5.3 Biblioteksrum för barn.....	24
5.4 Barnbiblioteksrummets utformning och inredning.....	29
5.5 Sammanfattning av kapitlet	36
6. Hur ser ett urval barnbibliotekslokaler ut?	37
6.1 Förklaring till skisserna	37

6.2 Biblioteken.....	38
6.2.1 Bibliotek A.....	38
6.2.2 Bibliotek B.....	41
6.2.3 Bibliotek C.....	43
6.2.4 Bibliotek D.....	46
6.2.5 Bibliotek E.....	49
6.2.6 Bibliotek F.....	51
6.2.7 Bibliotek G.....	53
7. Diskussion och slutsatser.....	55
8. Sammanfattning.....	61
9 Källförteckning.....	64
9.1 Otryckta källor.....	64
9.2 Tryckta källor.....	64
10 Bilagor.....	68
10.1 Bilaga 1 - Resultat från observationer.....	68

1 Inledning

Bakom begreppet folkbibliotek finns en ideologisk tanke, vars innebörd är att biblioteket ska fungera som en mötesplats, ett rum för alla – ett slags vardagsrum för kommunens invånare. Lena Lundgren skriver om detta i sin bok *Bibliotekskunskap*.¹ När vi tänkte på biblioteket som ett vardagsrum, var det självklart för oss att bibliotekslokalens utformning och inredning var en viktig del. Intrycket av att bibliotekslokalen påverkar användaren vid första besöket, men lokalen i sig påverkar användaren på flera sätt.

Bibliotekslagen från 1997 säger att alla medborgare ska ha tillgång till ett folkbibliotek. Barn och ungdomar är en grupp som ska tillägnas extra uppmärksamhet.² Vidare säger FN-s barnkonvention, från 1989, att barns rätt till kulturell verksamhet ska främjas.³ Om vi tar till oss Lundgrens tanke på biblioteket som ett vardagsrum, faller det sig naturligt att vi skänker bibliotekslokalens utformning en djupare tanke. Om man därtill lägger de båda styrdokumentens fragment ovan kan man utläsa vikten av bibliotekets betydelse. Då bibliotekets användare kommer till biblioteket är det just lokalens utformning som blir det första intrycket. Därför anser vi att det är intressant att utifrån se på bibliotekets lokal.

Bibliotekslokalen är utformad för att passa till dess användare. Om så inte vore fallet kunde biblioteket lika gärna vara en mörk källarkorridor med böcker i lådor. I de allra flesta fallen är inte läget sådant. Däremot har bibliotekets lokal oftare smyckats och på olika sätt utrustats för att lyfta fram användaren med en säker hand, och underlätta dennes besök på biblioteket.

Då detta är ett brett ämne har vi bestämt oss för att från början göra en kraftig avgränsning, genom att endast ägna vårt intresse åt bibliotekets barnavdelning. Media för barn och ungdomar har oftast, men inte alltid, en egen avdelning i folkbiblioteket. Vi kommer att titta på vad som finns i barnbibliotekslokalen och hur barnbibliotekslokalen fungerar rumsligt.

Vi anser att den väl fungerande barnbibliotekslokalen vänder sig till barn, ungdomar och vuxna. Av de vuxna rör det sig oftast om föräldrar, vårdare, lärare och andra kategorier som arbetar med barn. Alla ska i barnbibliotekslokalen finna en trivsamt och stimulerande miljö.⁴ Denna syn på barnbibliotekslokalen, att även vuxna vistas i den, leder till att det inte går att dra några generella slutsatser om själva barnet som användare. Själva begreppet barn är vagt, enligt FN-s barnkonvention räknas alla människor under 18 år som barn.⁵ Vi anser dock att det är en alltför stor skillnad på den halvårgamla låntagaren och gymnasistens behov av lokalen, för att kunna dra en

---

¹ Lundgren, Lena 1996. *Bibliotekskunskap*, s. 15.

² Melldahl, Catharina 2005-10-20. *Bibliotekslagen*.

³ Ek, Simone & Sällquist, Anna 1994. *Respekt för barnet: Rädsla Barnens skriftserie om Barnkonventionen*, s. 20.

⁴ Eriksson, Anna Birgitta 1994. *Barnbibliotekets uppgifter*, s. 45

⁵ Ek & Sällquist 1994, s. 120.

generell liknelse för begreppet ”barn”. Däremot anser vi att även den vuxne användaren ska kunna tillägna sig miljön i lokalen.

Anette Ekström, förste skolbibliotekarie vid skolbibliotekscentralen i Hässleholm, frågar sig i början av sin artikel *God skolbiblioteksmiljö – några funderingar kring rummets betydelse* om man kan se till endast bibliotekets fysiska rum. Hon menar då att plocka ut enbart det fysiska rummet ur den helhet det ingår i, studera det separat, och bortse från pedagogik, personal och medieurval. Hon frågar sig om hon då skulle ta två steg bakåt i tiden, eftersom forskningen nu ligger med tyngdpunkten på helt andra saker, där bibliotekets pedagogiska roll är en stor del.⁶ Ekström ger sig ändå på att skriva sin artikel om just bibliotekets fysiska rum. Hon avslutar med att fråga om det är någon mening med att tala om biblioteket som en pedagogisk resurs utan att ta hänsyn till det fysiska rummet?⁷

Liksom Anette Ekström frågade vi oss om vi skulle kunna plocka ut barnbibliotekets miljö ur sin pedagogiska kontext, och kom fram till att miljön är en viktig del av biblioteket. Vi vill prova att studera just denna. Går det att studera barnbibliotekslokalen ur ett fysiskt perspektiv, utan att gå in för mycket på pedagogik och psykologi?

Vårt intresse för barnavdelningen grundar sig i vår framtida tänkta yrkesroll, just på ett biblioteks barnavdelning. Vi har även blivit nyfikna på ämnet eftersom vi själva upplever miljön som viktig både när vi besöker ett bibliotek och på de bibliotek där vi arbetar. Vi tycker att det är ett viktigt ämne, eftersom vi anser att biblioteket behöver väl fungerande lokaler. Dels är det en arbetsplats och dels ska det vara ett trivsamt och väl fungerande rum för dem som använder lokalen.

---

⁶ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 96.

⁷ *Ibid.*, s. 107.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Barnbibliotekslokalen ur ett historiskt perspektiv

Barnbibliotekslokalernas historia i Sverige tar sin början i storstäderna runt sekelskiftet år 1900. Dock var det först på 1930-talet som de kommunala biblioteken började fungera ordentligt.⁸

Ellen Key skrev år 1900 *Barnets århundrade*, vilket kom att bli hennes viktigaste verk. Hon var på sin tid engagerad inom politiska frågor.⁹ Hon skrev om barns miljö, och om barns rum. Key delar in barnets rum i fyra delar; barnkammare, barn tillsynsplats, skola och trädgård. Hon beskriver lämplig inredning och hur rummen påverkar barnet. Key menar att allt ska samverka. Det ska bli ”ett vackert helt”.¹⁰ Det som omger barnen ska hjälpa till att utveckla dem till goda och lyckliga människor. Det gäller dekorationer, färg, blommor etc.¹¹ Om skolbiblioteket säger Key att det ska vara det största och vackraste rummet på skolan för att locka till sig användare.¹²

Valfrid Palmgren är en annan kvinna som givit karaktär åt svensk bibliotekshistoria. Hon var verksam vid Kungliga Biblioteket i Stockholm och åkte 1907 på en sex månader lång resa till Amerika för att se hur det såg ut på biblioteken där. I boken *Bibliotek och folkuppfostran* beskriver hon hur hon upplevde barnbiblioteken i Amerika.¹³ 1910 startade hon upp föreningen *Stockholms barn- och ungdomsbibliotek*. Föreningen samlade in pengar för att kunna öppna ett barn- och ungdomsbibliotek. Den fjärde december 1911 kunde de också öppna Stockholms barn- och ungdomsbibliotek. Sveriges första barn- och ungdomsbibliotek öppnades alltså i Stockholm av en förening som Valfrid Palmgren stod bakom. Biblioteket var inspirerat av amerikanska modeller och från början arbetade personalen – främst kvinnor – utan lön.¹⁴

Den vanligaste utvecklingen av barnbiblioteken i många svenska bibliotek, var att det först fanns ett läsrum i vuxenavdelningen för barn. Dessa rum blev sedan mer självständiga och slutligen blev de egna avdelningar med en särskild barnbibliotekarie¹⁵. Det finns några olika typer av barnbibliotekslokaler, som gjort sig gällande sedan speciella biblioteksbyggnader började användas. Den ena är fjärrilspanen under 1940- och 1950-talen i Sverige. Den bestod av tre parallella salar; de vuxnas utlåningsrum, en läsesal och en barnavdelning. Entré och lånedisk var gemensam för barn- och vuxenavdelningarna, men det fanns oftast olika informationsdiskar. På 1950-talet kom familjebiblioteket in i bilden. Det utvecklades i USA och kom till Sverige via Danmark. Familjebiblioteket var ett enda stort rum, flyttbara bokhyllor som fungerade som rumsavdelare. Barnens böcker stod i den ena delen av rummet och de vuxnas i den

---

⁸ Åberg, Åke 1983. *Barnbibliotekets betydelse*, s. 18

⁹ *Nationalencyklopedin* 1993, Bd 10, s. 583: Key, Ellen.

¹⁰ Berefeldt, Gunnar (red) 1998. *Barnens rum*, s. 112.

¹¹ *Ibid.*, s. 117.

¹² *Ibid.*, s. 113.

¹³ Åberg, Åke 1983, s. 45.

¹⁴ *Ibid.*, s. 46.

¹⁵ *Ibid.*, s. 46.

andra. Ideologin bakom detta är att hålla familjen samlad och att rummet ska vara flexibelt. I Sverige ansåg man att barnen störde de vuxna och att bullernivån var för hög. I många fall löste man detta genom att göra ett speciellt tyst rum för vuxna. Åke Åberg¹⁶ menar att vuxenbiblioteket med ett hörn för barnen, hade blivit barnens bibliotek med en vrå för de vuxna och att detta inte heller var den slutliga utvecklingen.¹⁷

Vi tycker att det är intressant att studera hur man såg på barnbibliotekslokalen på 1950-talet, då barnbiblioteksavdelningar blev ett faktum. I boken *Biblioteksbyggnader* av Jan Wallinder och Carl Thomsen från 1959, kan man läsa om bibliotekets barnavdelning. Wallinder menar att hyllorna ska rymma 40 band per meter och man bör beräkna 10-15 hyllmeter per 1000 invånare. Hyllorna i barnavdelningen bör inte vara högre än 160 cm. Wallinder skriver också att lokalerna bör ges en "... otvungen och trivsamt prägel...".¹⁸

Wallinder anser att det är bra med ett särskilt rum för de minsta barnen, ett lärum som fungerade både som bilderboksrum och sagostundsrum. Förutom lärummet är det bra om det finns ett studierum för de större barnen med tillgång till kartor och planscher så att skoluppgifter kan förberedas. Detta rum bör även kunna fungera som föreläsningrum och kunna användas oberoende av den övriga avdelningen. Läsplatserna ska delas upp i grupper för större och mindre barn, där de mindre barnens platser placeras under bibliotekariens "omedelbara uppsikt". Kravet på koncentration och ostördhet är inte avgörande för de mindre barnen, därför kan deras läsplatser utgöras av runda bord. Krävs det att man på barnavdelningen ska kunna bedriva undervisning i biblioteks- och bokkunskap, bör en klass på 30-35 elever kunna beredas plats vid läsborden.¹⁹

Vidare säger Wallinder att möblerna bör vara oömma och stabila och ha rundade hörn och kanter. Avstånd mellan borden, längd per läsplats och liknande mått kan reduceras med ca 1/5 i förhållande till vad som angivits för de vuxnas avdelning. Om expeditionsarbetet kan utföras sittande, kan disken få en mer passande höjd för barnen. Finns det möjlighet kan ett särskilt rum för tonåringarna läggas mellan barn- och vuxenavdelningen. Där bör det finnas utvald litteratur för åldersgruppen. Anslagstavla bör finnas både i utlåningsrum, lärum och studierum. På anslagstavlan kan bilder och resultat av teckningstävlingar sättas upp. En tavla för meddelanden bör finnas i entrén och tavlan i utlåningsrummet kan kombineras med en utställningshylla. Det bör finnas två tvättfat och en dricksfontän uppsatta på 60 cm höjd i entrén där bibliotekarien kan se dem. Kapphyllorna ska finnas i två höjder, om barnen själva ska hänga upp sina ytterkläder.²⁰

Även Åberg konstaterar att det var först på 1950-talet som diskussionen kring en egen avdelning i biblioteket för ungdomar (tonåringar) tog fart.²¹

---

¹⁶ Åke Åberg var den första lektorn i bibliotekshistoria och arbetade som lärare på Bibliotekshögskolan i Borås under 1970-talet.

¹⁷ Åberg, Åke 1983. *Barnbibliotekets betydelse*, s. 29-30.

¹⁸ Wallinder, Jan & Thomsen, Carl 1959. *Biblioteksbyggnader: planläggning och inredning av folkbibliotek*, s. 58-60.

¹⁹ Ibid., s. 60 f.

²⁰ Ibid., s. 60 f.

²¹ Åberg, Åke 1983, s. 30

Bokhyllans utseende och funktion har ändrat sig genom tiderna. De har utvecklats från inbyggda, platsbundna bokhyllor till fristående bokhyllmöbler. Under 1800-talet började de fristående bokhyllmöbler förekomma, först i form av bokskåp, senare som bokhyllor.²²

Då biblioteken kom hade de skönlitterära böckerna röda pärmar medan facklitteraturen hade gröna. De hade inget annat motiv att visa annat än ryggarna med boktiteln. Idag har böckerna lockande och informerande utsidor och det finns ett helt annat intresse av att exponera böcker.²³

1.1.2 Barnbibliotekslokalen ur ett nutidsperspektiv

I nationalencyklopedin ges ordet ”barnbibliotek” följande förklaring:

”Barnbibliotek, i allmänhet en särskild avdelning inom folkbiblioteken med särskild litteratur lämplig för barn. I barnbiblioteksverksamheten ingår också aktiviteter som sagostunder, musikstunder, barnteater och annan fritidssysselsättning för barn och ungdom”.²⁴

Barnbibliotekets lokaler är tänkta att i första hand ska användas av barn och ungdomar. Enligt barnkonventionen är alla mänskliga individer under 18 år barn.²⁵ En del barn har särskilda behov. Det finns tillexempel synskadade och rörelsehindrade barn. Det finns förståndshandikappade barn. Det finns mycket små barn, lite större barn och ungdomar. Det finns lässvaga barn, bokslukande barn, specialintresserade barn. Det finns blyga barn, tysta barn, vetgiriga barn och energiknippen. Alla barn har rätt att kunna delta i bibliotekets verksamhet och alltså även kunna utnyttja lokalen. Men – det finns också barn som har med sig sina föräldrar eller lärare eller andra vuxna. Dessa måste också kunna nyttja lokalen. De är också användare av barnbibliotekslokalen.

Den 1 januari 1997 trädde en ny bibliotekslag i kraft i Sverige, på Kulturdepartementets vägnar. Lagen har fått sjunde paragrafen ändrad två gånger sedan den trädde i kraft 1997, dels 1998, då en mindre ändring gjordes, och dels 2004 då ett tillägg kom till.²⁶

Enligt första paragrafen innehåller lagen bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. I lagen står det att alla medborgare ska ha tillgång till ett folkbibliotek. Det ska finnas ett folkbibliotek i varje kommun. Det är kommunen som ansvarar för folk- och skolbiblioteken. Vidare ska det finnas ett länsbibliotek i varje län, som ska tillhandahålla ett större utbud av medier än folk- och skolbiblioteken, och på så sätt kunna bistå med kompletterande medier om folk- och skolbiblioteken saknar något.

---

²² Gör det lätt för låntagaren: Om planering av ett nytt huvudbibliotek i Örnsköldsvik 1991, s. 15-16.

²³ Ibid., s. 17.

²⁴ Nationalencyklopedin, 1993 Bd 2, s. 289: Barnbibliotek.

²⁵ Ek, Simone & Sällquist, Anna 1994. *Respekt för barnet: Rädda Barnens skriftserie om Barnkonventionen*, s. 120.

²⁶ Melldahl, Catharina 2005-10-20. *Bibliotekslagen*.

Det är landstinget som ansvarar för länsbiblioteken, och likaså ansvarar de för högskolebiblioteken i de fall då dessa har landstingskommunal personal.²⁷

Folkbiblioteket ska arbeta för att sprida intresse för läsning och litteratur. De ska också arbeta för att sprida information och upplysning. Lagen säger även att det ska finnas lämpligt fördelade bibliotek inom grundskolor och gymnasieskolor för att kunna tillhandahålla den information och det material eleven behöver vid sina studier. Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt minoritetsgrupper, såsom funktionshindrade eller invandrare. Detta kan ske till exempel genom att tillhandahålla litteratur på invandrarens hemspråk, eller genom att erbjuda litteratur i olika former, till exempel talböcker. En annan grupp som enligt lagen ska tillägnas extra uppmärksamhet är barn och ungdomar. De ska erbjudas litteratur och stimuleras till läsning.²⁸

Barnavdelningen på ett folkbibliotek i Sverige är en plats där alla, och främst alla barn – alltså alla människor under 18 år – är välkomna. På denna plats, i detta fysiska rum, ska barnens informationsbehov tillgodoses. Här ska barnens inspireras till fortsatt läsande och fortsatt sökande efter information. Här ska barnen ges möjlighet att i lugn och ro läsa eller studera. Barnen ska kunna delta i sagostunder och de ska lockas att delta i olika kulturella aktiviteter, som till exempel barnteater.

Många bibliotek i Sverige har biblioteksplaner som alla kan ta del av. Vi har läst sex biblioteksplaner från folkbibliotek i varierande storlek. Här följer en sammanställning av vad som rör barn och unga ur dessa biblioteksplaner. Planerna har ett mycket bredare innehåll, men vi har inriktat oss på de kapitel som berör frågor om barnbibliotekslokalen och barn och ungdomar som användare.

Biblioteket ska vara en attraktiv mötesplats, och dess miljö ska kunna användas utifrån användarens egna förutsättningar och behov. Man vill skapa mötestillfällen på biblioteket, och göra biblioteket till en mötesplats. Barnen är en viktig målgrupp, dels för att det är med barnen resten av familjen i många fall kommer till biblioteket, och dels för att biblioteken i de flesta fallen samarbetar med skolor, förskolor och BVC (barnavårdcentral), om barnens språkutveckling och lässtimulans, för att utveckla språk och läsförmåga.

Verksamheter i barnbibliotekslokalen kan utifrån dessa biblioteksplaner sammanställas så här: utlån av medier, föreställningar med teater, musik och film, sagostunder, lovaktiviteter, man erbjuder läsplatser, tävlingar, sommarboken, utställningar, bokprat, boklek, författarbesök, runtvisningar, studiebesök, lek, biblioteksundervisning, i bibliotekskunskap och i informationssökning. I boken *Barnspåret* (1994) menar man att verksamheter som är speciell för barnbiblioteket är bokprat, sagostunder, boksamtal, läsprogram och tävlingar och bok- och biblioteksinformation till föräldrar, lärare, barnomsorgspersonal, med flera.²⁹

Biblioteken vill tillhandahålla ett brett och varierat kulturutbud av hög kvalitet, för barn och ungdomar. Det är viktigt att kulturutbudet når alla barn och unga i kommunen.

---

²⁷ Melldahl, Catharina 2005-10-20. *Bibliotekslagen*.

²⁸ Ibid.

²⁹ Eriksson, Anna Birgitta, 1994. *Bibliotekets plats i bibliotekssystemet och i kulturpolitiken*, s. 36f.

Vi anser att det är naturligt att lokalen – rummet i sig självt – är en viktig del i detta barnens möte med biblioteket. Rummet är en upplevelse för användaren. Rummet är fyllt av böcker, CD-skivor, filmer och andra media. Detta förvaras i hyllor och lådor. I rummet finns förutom dessa förvaringsmöbler även bord, stolar, fåtöljer, soffor, pallar, kuddar och bänkar. Möblerna finns där för att barnet ska kunna använda sig av medierna och för att medierna ska kunna synas och vara tillgängliga.

Rummet är också målat och dekorerat med tavlor, planscher, bilder och mycket annat. Rummet är gjort för att upplevas, för att locka barnen. Alla barnbibliotekslokaler ser naturligtvis inte exakt likadana ut, men kanske finns det mycket som ”känns igen”, som har samma bakomliggande grundtanke, från barnbibliotekslokal till barnbibliotekslokal. Kanske kan man se återkommande saker – saker som i princip finns i alla barnbibliotekslokaler, fast på olika sätt. Är det plyschsoffor som gäller eller finns det barnbibliotek som löst komfortsittandet på något annat sätt?

Vi ser det som intressant att titta på barnavdelningarnas lokaler. Hur ser inredning, möblering och dekoration ut? Vilka saker är det som är speciellt utmärkande för barnbibliotekslokaler? Vad står det i litteraturen om barnbibliotekslokalerna? Kan detta återfinnas i befintliga lokaler?

1.2 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur biblioteks barnlokalers inredning och utformning ser ut. Vi gör en kvalitativ analys och våra granskningsverktyg är öppen observation av sju idag befintliga svenska barnbibliotekslokaler och en teoretisk ansats som bygger på Anthony Giddens struktureringsteori. Till grund för observationerna har vi gjort en checklista. Den bygger på litteraturstudier om barnbibliotekslokaler.

För oss var det inte självklart att välja Giddens struktureringsteori, men efter mycket funderande bestämde vi oss för att hans teori var den som kunde täcka in alla delar i vårt resonemang. Ytterligare bevis på detta fick vi genom att läsa om hur Elisabeth Tallaksten Rafste har använt sig av teorin i sin avhandling *Et sted å lære eller et sted å være?* (2001).

Anthony Giddens är en brittisk sociolog född 1938. Han är mest känd för sin ”theory of structuration” och sin holistiska syn på moderna samhällsformer. Giddens struktureringsteori tar upp ett problem som har diskuterats av både Weber, Durkheim och Simmel inom sociologin - om vem det är som skapar de sociala samhällssystemen. I sin teori utvecklar Giddens frågan och han menar att även om människor inte är helt fria att välja sina handlingar och att deras kunskap är begränsad, är de ändå den verkande kraften som för vidare de sociala strukturerna. Sambandet mellan struktur och handling är essensen i samhällsteorin – struktur och handling kan inte förklaras en och en. Detta är grunden till Giddens yttrande ”duality of structure” som innebär att människorna skapar samhället, men samtidigt är fångslade av det. Struktur och handling kan inte analyseras separat, eftersom struktur är skapad, upprätthållen och förändrad genom handlingar, medan handlingar blir meningsfulla enbart genom den strukturella

kontexten som finns bakom dem. Giddens menar att sociala strukturer både är skapade av mänskliga handlingar och samtidigt är kärnan till dessa handlingar³⁰.

1.2.1 Problemformulering och frågeställningar

Hur kan rum och inredning se ut i ett urval svenska barnbibliotek, och finns det något samband mellan vad som framkommer i litteraturen och hur det ser ut på de observerade barnbiblioteken?

Vi delar upp problemet och arbetar efter följande frågeställningar:

- Vad finns det för idéer kring barnbibliotekslokaler och deras fysiskt rumsliga egenskaper i litteraturen?
- Hur ser existerande barnbibliotekslokaler ut i Sverige i början av 2000-talet?
- Hur kan barnbibliotekslokalens inredning och utformning förklaras utifrån Giddens struktureringsteori?
- Hur kan sambandet mellan barnbibliotekslokalen, användarna och verksamheten förklaras utifrån Giddens struktureringsteori?

1.3 Disposition

Första kapitlet i uppsatsen behandlar val av ämne, problemformulering med frågeställningar, och historik. Vi definierar också de begrepp som vi anser är särskilt viktiga för förståelsen av uppsatsen. I uppsatsens andra kapitel tar vi upp tidigare forskning kring den nisch inom biblioteks- och informationsvetenskapen som vi inriktar oss på – dvs. forskning som behandlar bibliotekslokaler i relation till barn som användare. I det tredje kapitlet beskriver vi vårt tillvägagångssätt, våra urval och vårt val av litteratur. Sedan följer kapitlet om den teoretiska ansats vi har i uppsatsen.

I de följande två kapitlen koncentrerar vi oss på barnbibliotekets lokaler. Vi gör en litteraturstudie och vi gör observationer på sju bibliotek.

Uppsatsen avslutas med diskussion och slutsatser.

1.4 Definitioner

---

³⁰ Calhoun, Craig (red.) 2002. *Dictionary of the Social Sciences*.

Här följer våra definitioner av en rad återkommande begrepp, som vi vill förtydliga för att undvika missförstånd. Detta är våra definitioner, alltså vad vi syftar på då vi använder begreppen i vår uppsats.

Barnbibliotekslokal

Med barnbibliotekslokal menar vi den delen i ett folkbibliotek där man finner medier anpassade för barn och ungdomar. Vi använder definitionen barnbibliotekslokal även om själva delen i biblioteket som innehåller detta material inte är avgränsat till en egen lokal med fasta väggar. Gränserna kan många gånger vara flytande.

Barn/ungdomsavdelning

Synonym med barnbibliotekslokal. Vi skiljer dock på barnavdelning och ungdomsavdelning, då dessa är åtskilda från varandra.

Barnbibliotekets användare

Barnbibliotekets användare är de som kommer till lokalen och tillbringar tid där. En stor del av användarna av barnbibliotekslokalen är självklart barn och ungdomar. Men man finner även vuxna användare, till exempel föräldrar, lärare, barnvårdare, osv.

Verksamhet i barnbibliotekslokalen

Verksamheter i barnbibliotekslokalen kan vara utlån av medier, föreställningar med teater, musik och film, sagostunder, lovaktiviteter, man erbjuder läsplatser, tävlingar, sommarboken, utställningar, bokprat, boklek, författarbesök, lek, runtvisningar, studiebesök, biblioteksundervisning, i bibliotekskunskap och i informationssökning.

Biblioteksplan

En biblioteksplan är ett sammanställt dokument där bibliotekets mål och riktlinjer finns med. Man finner även pågående verksamhet och i vissa fall framtidsplaner.

1.5 Litteratursökning

Vi sökte i katalogen på Högskolan i Borås bibliotek, Voyager. Vi sökte även i Borås huvudbiblioteks katalog, liksom i Växjö, Lidköping och Skaras stadsbiblioteks kataloger. Till stor del har vi sökt via webbkataloger, då det via dessa ofta finns delvis granskat material. De webbkataloger vi har haft störst användning av var Sunets svenska webbkatalog och Open Directory. Vi har även sökt via Google, Zeal och Galaxy, LISA, ERIC och Academic Search Elite. För att lokalisera de källor som vi inte funnit i fulltext använde vi oss av Libris webbsök. Vi har även använt oss av Nationalencyklopedin för att få färsk information som svar på precisa frågor, till exempel kommuninvånarantal och liknande.

Vi sökte på följande ord i olika kombinationer: Barn, rum, lokal, miljö, inredning, institution, arkitektur, bibliotek, perspektiv, children, library, design. Det kunde till

exempel bli barnbibliotekslokal, barnbiblioteksrum, biblioteksinredning, barnbibliotek, etc.

Vi har även läst en del tidskrifter, Opsis Kalopsis, Förskolan, Biblioteksbladet etc.

En del källor har vi nått genom källförteckningar i tidigare funna uppsatser eller böcker.

2 Tidigare forskning

Det har skrivits mycket om barnbibliotek och om ”barn och bibliotek” och om ”barn som användare av bibliotek” och om ”barns behov i förhållande till bibliotek”, men det har varit svårare att hitta texter om bibliotekslokaler för barn.

Louise Limberg är professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås. Hon har bland annat forskat i ämnet informationssökning, och har skapat en rad publikationer. I *Skolbibliotek för kunskap och skapande*, från 1990, skriver Limberg om skolbibliotekslokalen. Hon menar att bibliotekslokalen måste vara så stor att den kan uppfylla bibliotekets tre olika huvudfunktioner. Det första är den pedagogiska funktionen. Med det menar Limberg att bibliotekslokalen är ett redskap för informationssökning, och den är en arbetsplats för studerande. Den andra funktionen som ska uppfyllas är den kulturella funktionen. Limberg menar att användaren ska kunna få litteratur- och kulturupplevelser i bibliotekslokalen. Den tredje och sista funktionen som ska uppfyllas är den sociala funktionen. Bibliotekslokalen ska vara en trivsamt plats, som inbjuder till förströelseläsning, och där användaren vill tillbringa tid.³¹

Nina Halden Rönnlund, har i sin magisteruppsats *Skolbiblioteket som socialt rum Om skolbibliotekets placering och utformning*, undersökt några gymnasiebibliotek med syftet att se vilken betydelse utformning och placering har för den verksamhet som bedrivs där. Hon konstaterar att lokalens placering i byggnaden får betydelse för dess tillgänglighet. Detta kan leda till att olika planlösningar kan stödja eller motarbeta det arbetssätt som läroplanen förespråkar och även elevernas möjligheter att utvecklas kulturellt och demokratiskt.³²

Vilma Hodászy Fröberg skildrar i sin avhandling *Tystnaden och ljuset* biblioteksbyggnadens utveckling från de gamla egyptiernas tid fram till 1990-tal. Hon menar att politiska, sociala och ekonomiska förändringar i samhället även syns i bibliotekens arkitekturhistoria. Begreppen ”tystnaden” och ”ljuset” har hon hämtat från John Lobells bok om Louis Kahn, ”Between silence and light”, och de förblir ett tema genom hela boken. Begreppen framhålls som det som förenar biblioteken i forntiden med biblioteken i vår tid och som kan skönjas genom historiens framfart.³³

---

³¹ Limberg, Louise 1990. *Skolbibliotek för kunskap och skapande*, s. 69.

³² Halden Rönnlund, Nina 2002. *Skolbiblioteket som socialt rum: Om skolbibliotekets placering och utformning*.

³³ Hodászy Fröberg, Vilma 1998. *Tystnaden och ljuset*, s. 9-14.

Elisabeth Rafste som är doktor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Høgskolen i Agder, har skrivit avhandlingen *Et sted å lære eller et sted å være?* (2001). Den handlar om gymnasiebibliotekets sociala rum ur ett tvärvetenskapligt perspektiv; främst syftar hon på biblioteks- och informationsvetenskap, pedagogik och sociologi.³⁴ Syftet med avhandlingen är att beskriva elevernas vardagliga liv i biblioteket på skolan och att ha skolan som ram att reflektera kring. Det är vad eleverna gör, inte vad de bör göra eller vad de skulle kunna göra, som är kärnan i problemställningen. Rafste frågar sig vad eleverna använder biblioteket till, vilka de är som användare och vilken betydelse skolbiblioteket har för användarna i deras vardagliga liv på skolan. Elevernas handlingar och aktiviteter som användare är avgränsat till skolbiblioteket som fysiskt och socialt rum i skolan. Eleverna är avgränsade till att omfatta elever på gymnasienivå. Rafste har till viss del använt Anthony Giddens struktureringsteori.³⁵

Någon som tar upp rent rumsliga perspektiv på bibliotekslokaler för barn är Michael Dewe. Han är universitetslektor i biblioteks- och informationsvetenskap vid universitetet i Wales, (Aberystwyth). Dewe har fungerat som specialist vid planering av bibliotek och han har både skrivit och varit medverkande i ett antal böcker kring ämnet planera och designa biblioteksbyggnader. År 1995 skrev Dewe boken *Planning and Designing Libraries for Children and young People*. I denna menar han att rummet ("space") är en av bibliotekets grundläggande tillgångar. Underhållet av rummet är viktigt. Bibliotekets läge och användarnas behov styr i hög grad hur lokalerna underhålls. Dewe tar upp processen, principerna och det praktiska planerandet vid uppbyggandet av lämpliga biblioteksrum för barn och ungdomar.³⁶ Dewe menar att lokalen måste tilltala barnen och deras föräldrar, om biblioteket ska få några användare.³⁷

Pamela Sandlian är doktorand i Biblioteks och Informationsvetenskap i USA och bibliotekschef för West Palm Beach Public Library, USA. Hon skriver också mycket som konkret handlar om bibliotekslokaler för barn. Hon har tillsammans med bland andra Suzanne Walters byggt upp ett barnbibliotek i Denver. De skrev år 1991 en artikel som heter *A Room of Their Own – Planning the New Denver Children's Library* och två år senare skrev dom artikeln *Designing a Children's Library: A Review* i tidskriften *Public Libraries Quarterly*. Artiklarna handlar om att skapa ett barnbibliotek i ett stort, centralt stadsbibliotek i Denver. Sandlian och hennes medarbetare har pratat mycket om hur barn använder utrymmet i biblioteket, om hur en säker och bekväm lokal skapas, som är tilltalande för barn i alla åldrar, som dessutom framhäver det förtrollande och konstnärliga i barnboksvärlden.³⁸

Vi har också valt att uppmärksamma några projekt med barnbibliotekslokalen i fokus som har genomförts i Sverige och i Danmark under de senaste åren. Dessa är *Rum för barn* ett projekt i Kulturhuset i Stockholm som invigdes förra året (2005), *Mars express*

---

³⁴ Rafste Tallaksten, Elisabeth 2001. *Et sted å lære eller et sted å være?*, s. 1-3.

³⁵ Ibid., s. 6.

³⁶ Dewe, Michael 1995. *Planning and designing libraries for children and young people*, s. 87.

³⁷ Ibid., s. 92f.

³⁸ Sandlian, Pam 1993, *Designing a Children's Library: A Review*, s. 20-21.

2040 som genomförs i Skåne, *Det runde rum* i Fredrikshavn i Danmark och *Runde 2* i Hjørring också i Danmark.

Det frågeorienterade biblioteket – rapport från studieresa till bibliotek på Jylland och till Partille bokhandel är en rapport från en studieresa som tar upp tre av ovan nämnda projekt. Rapporten är en avslutning på *Det frågeorienterade biblioteket – rapport från förstudien*. Rapporten är skriven av Maria Törnfeldt. Syftet var "...att studera bibliotek där man tänker på ett nytt och annorlunda sätt när det gäller gestaltningen av biblioteksrummet".³⁹

---

³⁹ Törnfeldt, Maria 2006-06-14. *Det frågeorienterade biblioteket: Rapport från studieresa till bibliotek på Jylland och till Partille bokhandel*.

3 Metod

3.1 Urval och begränsning av litteratur

Vi har läst en del äldre litteratur, vilket har gett oss perspektiv på arbetet och som har framkallat idéer och uppslag. Det har varit intressant att se hur man tänkte på 1950- och 1960-talen i fråga om hur barnbiblioteken skulle inredas för att kunna fungera för användaren. Vi har använt oss av Statens Kulturråds (KU) skrift, *Folkbibliotekslokaler* – en handbok, 1981. Den tar upp varje del av biblioteket och ger tips om vad som är viktigt att tänka på i de olika avseendena. Vi har använt oss av denna till viss del trots att den är till åren kommen. Mycket av det material vi har läst har visat sig behandla verksamheten i barnbiblioteken. Många av texterna tar i princip upp samma saker, men lägger tyngdvikten olika.

Eftersom vi har läst en del äldre litteratur om svenska biblioteks barnavdelningar, bestämde vi oss för att göra ett besök på biblioteksmuseet i Borås. Där hade man nyligen färdigställt en utställning om just barnbiblioteket genom tiderna i Sverige. Vi pratade med Ingemar Rosberg, som arbetar på och sköter om museet, och fick tips om litteratur av honom. Bland annat talade han om att han hade använt Ulrika Rydberg Wirdebos *Barnrummet* – rum för barn en magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet 1997. Besöket på museet gav en praktisk upplevelse och förståelse för hur det kunde se ut på barnavdelningarna från början av 1900-talet fram till nutid. Detta skulle vi haft svårt att tillägna oss enbart genom litteraturen.

Då vi sökt i litteraturen har vi använt oss till stor del av Pamela Sandlians artiklar. Sandlian är doktorand i Biblioteks och Informationsvetenskap i USA. Hon var även Library Manager då Denvers bibliotek fick en ny barnavdelning. Hon har arbetat med och skrivit om barns bibliotek. Hon skriver utifrån barnets perspektiv, och jobbar efter barns önskemål. I sitt arbete vid Denvers bibliotek har Sandlian använt sig av fokusgrupper, där både barn och dess föräldrar ingått. Sandlian anser att även föräldrarna är involverade i en barnavdelning på ett bibliotek, eftersom även de tillbringar tid där. Vid frågor om hur de vill att bibliotekslokalen ska se ut har Sandlian fått fram punkter om idéer om en önskvärd och efterfrågad barnbiblioteksmiljö. Vi har valt ut de artiklar av Sandlian där hon diskuterar barnbibliotek. Hon har även skrivit om bland annat datorer på barnbibliotek, men dessa har vi valt bort eftersom de är irrelevanta för vår uppsats.

Då det gäller böcker som tar upp ämnet ”bibliotekets fysiska rum” har vi endast hittat två böcker som enbart handlar om detta, *Bibliotekslokaler – en handbok*, utgiven av Statens Kulturråd 1981,⁴⁰ och *Planning and designing Libraries for children and young people* av Michael Dewe utgiven 1995. Däremot har vi använt flera böcker med olika artiklar i, av olika författare. I de flesta fallen handlar endast en eller ett par sidor om själva lokalen.

---

⁴⁰ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 11 f.

I en del fall har vi valt bort litteratur som tillkommit i samband med att ett nytt bibliotek har byggts. Även om denna litteratur handlar om bibliotekets lokal har det visat sig att den ändå inte tar upp några praktiska synvinklar på problem. De ger inga svar på varför de gör på vissa sätt. Oftast nämner de inte bibliotekens barnavdelningar. Vi har valt att använda oss av en sådan bok, som kom till i samband med att man byggde om Örnköldsviks bibliotek 1991. Den innehåller kortare texter av olika författare. Två av dessa tar upp bokhyllans funktion. Det är Arne Wistedt och Margareta Strandberg som har skrivit dessa texter.

Vi har också använt en del litteratur som till störst del behandlar skolbibliotek, eftersom de i en del fall tar upp bibliotekets miljö. En av dessa är *Skolbibliotek i fortsatt medvind* från Bibliotekstjänst, 2002. Där har Anette Ekström, 1:e skolbibliotekarie vid Hässleholms Skolbibliotekscentral, skrivit en artikel som heter ”God skolbiblioteksmiljö – några funderingar kring rummets betydelse”. Denna artikel går mycket väl att använda även på folkbibliotek, eftersom författaren beskriver övergripande saker som färg, belysning och möblemang. En annan artikel är hämtad ur boken *Nycklar till läroriket*, från 1997. Den heter ”Skolbiblioteket – plats för lärande”, skriven av Marjanna de Jong. Hon beskriver hur man ska kunna skapa ett biblioteksrum för barn.

3.2 Urval, begränsning, tillvägagångssätt och analys av observerade bibliotek

Vi gjorde en pilotstudie för att få grepp om begreppet barnbibliotekslokal. Syftet med denna var också att få en ingång till ämnet genom våra egna reflexioner. Vi gick till Borås stadsbiblioteks barnavdelning och satte oss vid ett runt bord på varsin mjuk gul karmstol och genomförde en testobservation av barnavdelningen.

Vi har besökt några bibliotek i ett antal närliggande kommuner i samma län för att observera barnbibliotekslokaler. Enligt Patel och Davidsons modell om vilka sätt det finns att förhålla sig som observatör, har vi varit ”kända” men ”icke deltagande” observatörer.⁴¹ Detta innebär att vi inte pratar med personal eller användare, men vi är synliga som observatörer. Vi skrev ner allt vi medvetet iakttagit och skrev sedan ut texterna.

Först tänkte vi välja biblioteken i enbart en eller två kommuner. Det visade sig sedan att det endast fanns tre bibliotek i den ena och ett i den andra kommunen vi hade valt, och att de var väldigt olika varandra i storlek och syfte. Därför ökade vi på med närliggande kommuner allteftersom.

Vi har valt att inte prata med bibliotekarierna på de olika biblioteken vi har observerat. Vi tror att de ska ursäkta bibliotekets lokal med kommentarer som ”det ser ut så här för att vi inte har råd med annat”, ”vi ska flytta in i en större lokal så fort vi hittar en lämplig”, ”ursäkta röran”, ”det kommer inte att gå bra för vårt bibliotek i er

---

⁴¹ Patel, Runa & Davidson, Bo 1994. *Forskningsmetodikens grunder*, s. 82.

undersökning”, etc. Vi är medvetna om att bibliotekarien kanske skulle ha kunnat ge oss uppgifter om biblioteket. Det kan mycket väl vara den bibliotekarie som arbetar just den dagen vi kommer till biblioteket som har varit med och planerat utseendet av lokalen, men det kan lika gärna vara någon som nyss har börjat arbeta där. Därför ser vi en bristande relevans i dessa uppgifter. Vi bortser även från bibliotekariens arbetsituation. Alltså ser vi inte på lokalen som arbetsmiljö. Vi har heller inte förberett bibliotekarierna på att vi ska komma, eftersom vi misstänkte att de då skulle förbereda biblioteket för att bli observerat, kanske genom städning. När vi kom till biblioteket presenterade vi oss och vårt ärende och frågade om det gick bra att vi var där gjorde observationen. Det var ingen som hade några invändningar.

Vi har inte sett på biblioteken utifrån, utsidans utseende eller placeringen i samhället/staden. Det har vi valt bort därför att det skulle bli en helt annan undersökning än den vi är ute efter, nämligen biblioteksrummet. Vi har heller inte sett på vuxenavdelningen eller andra delar av biblioteket, utan just det som är i anknytning till barn- och ungdomsavdelningen, eftersom det är det vi syftar till att undersöka. I biblioteket har vi undvikit att observera luft och ljud. Även om detta är viktiga saker för rumsuppfattningen hade vi behövt instrument för denna typ av mätning, vilket vi inte har haft tillgång till. Då vi endast ser varje bibliotek en gång tar vi inte hänsyn till eventuella ommöbleringar eller förändringar som kan komma att ske.

Vi har utgått från att det finns flera olika perspektiv på biblioteket för barn, där pedagogiskt behov är en och rummet en annan. Vi ser inte på lokalerna utifrån barns pedagogiska behov.

Våra avgränsningar kommer att påverka uppsatsen, om vi hade valt andra avgränsningar hade resultatet förmodligen blivit annorlunda. Vi kunde till exempel ha valt skolbibliotek istället för folkbibliotek, det hade förmodligen sett helt annorlunda ut. För att smalna av ämnet kunde vi ha bortsett från ungdomsavdelningen, och ändrat vår uppfattning om att även vuxna använder barnavdelningen. Vi håller däremot fast vid att ekonomiska frågor och rummets pedagogiska funktion inte hör hemma i vår uppsats, det skulle ha gett oss en helt annan infallsvinkel, vilken vi inte är ute efter.

Redan då vi gjorde vår pilotstudie, på Borås stadsbibliotek, vid starten av arbetet, började vi skissa på en checklista inför observationerna, som vi kunde ha som underlag vid observationerna. Efter många omskrivningar, med hjälp av litteraturstudier, har listan slutat med fyra övergripande punkter. Dessa är inredning, dekoration/detaljer, informations- och utlåningsdisk, mediehantering och en punkt vi sammanställt under rubriken ”praktiska förutsättningar för barnbibliotekslokalens funktion”.

Detta är den lista vi har använt vid våra observationer. Vi är medvetna om att många punkter inte är specifika för barnavdelningen, utan likvärdiga för hela biblioteket.

1. Inredning, dekoration/detaljer

- a) Inredning; möbler, läsplatser, ljus, bokhyllor
- b) Dekoration/detaljer; skyltning, utsmyckning, lekmöjligheter, exponering

2. Informations – och utlåningsdisk

3. Mediehantering

4. Praktiska förutsättningar för barnbibliotekslokalens funktion

4 Teoretisk utgångspunkt

Antony Giddens är sociolog och har studerat analysering av sociala strukturer. Giddens menar att detta kan exemplifieras av en person som står i ett rum med flera dörrar. Denna persons handlingar kommer att begränsas av hur rummet är uppbyggt. Hur dörrarna är placerade och vilken form rummet har, är faktorer som på olika sätt påverkar hur personen till exempel går in och ut ur rummet. Giddens tar upp Durkheims antaganden om att den sociala strukturen begränsar våra handlingar på samma sätt. Samhället kan då tolkas som yttre faktorer som påverkar det vi gör ungefär som rummets väggar påverkar personen i exemplet – de begränsar. Samhället utgör från början yttre ramar för våra dagliga liv. Denna uppfattning har kritiserats på flera sätt. Bland annat av dem som ansluter sig till uppfattningen om att det är individerna som skapar samhället, inte samhället som skapar individerna. Detta är en tvist som kanske inte kan lösas och som har funnits genom hela beteendevetenskapen. Båda synsätten kan inte vara rätt samtidigt, ändå finns det likheter mellan dem. Durkheims uppfattning var att de sociala institutionerna finns före en särskild individs födelse och att samhället på så sätt ”tvingar” in individen i ramarna för samhällsformen. Om vi å andra sidan ser alla människor som en enhet, kan inte samhället vara väggarna utan tvärtom är det människorna som påverkar samhället.⁴²

Antony Giddens har utarbetat en struktureringsteori. Denna teori tar sin utgångspunkt i sin avhandling *Et sted å lære eller et sted å være?* (2001). Hon beskriver den som en ”... social teori med fokus på forståelse av individens handlinger og av sociale institusjoner...”,⁴³. Vi har valt att koncentrera oss på Rafstes tolkning av Giddens struktureringsteori, eftersom hon har fogat in den i en biblioteks- och informationsvetenskaplig kontext som gäller biblioteksrum.

Giddens struktureringsteori går ut på att samhällssystemet både är en förutsättning för och ett resultat av individens handlingar. Det sociala systemet finns innan användaren kommer dit, men genom att använda systemet förstärker och accepterar användaren detsamma. Social struktur är ett överordnat system. Det är ett samhällsfenomen och har inte med den enskilde individen att göra.⁴⁴

Enligt Giddens struktureringsteori skulle ett barnbibliotek inte enbart vara ett fysiskt rum – det står alltid i förhållande till det sociala system som är dess kontext. Dessutom finns där användare vars handlingar utförs i samspel med rummet och det sociala systemet. Ett rum har en historia, en bakgrund, så det materiella rummet (väggar, inredning, m.m.) är bara en del av lokalen. Ett rum kan alltså inte enbart vara en geografisk plats eller ett fysiskt rum. Detta tolkar vi som att rummet bara till viss del består av fysiska, konkreta ting. För att kunna kallas ett rum i Giddens mening, måste där även finnas aktörer som handlar i samspel med det fysiska rummet som kontext och som utgör handlingens contextualitet. Användarnas sätt att vara och kommunicera och

---

⁴² Giddens, Anthony 2003. *Sociologi*, s. 534-536.

⁴³ Rafste Tallaksten, Elisabeth 2001. *Et sted å lære eller et sted å være? ? En case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket*, s. 56.

⁴⁴ Ibid., s. 56ff.

integreringen med det fysiska i rummet är det som spelat stor roll i begreppet ”rum”. Det är alltså inte storleken på en lokal, utan det sociala systemet som ”befinner sig” i lokalen, som är avgörande för ”rummet”.⁴⁵

Användarnas beteenden och biblioteket som socialt system är avgörande för barnbibliotekslokalen som rum. I ett hus med flera rum används till exempel inte köket till att sova i, liksom barnavdelningen inte används som dagstidningshall. Den fysiska strukturen – rummet och inredningen sänder signaler om vad det används till. I ett rum med svag struktur är det lättare för användarna att påverka systemets kontext.⁴⁶

Möten är viktigt i Giddens teori. Lokalen ger möjligheter till möten och kommunikation mellan olika grupper och individer och mellan individer och media/texter/sånger/mm. Lokalen fungerar som en annan kontext än t.ex. skolan eller hemmet. Biblioteket representerar en social mötesplats – utrymme för trivsel och nöje.⁴⁷

Rummet skapas av traditioner och av användarnas återkommande användning av lokalen. Det fysiska, men även det symboliska kan utgöra gränser för vart ett rum börjar eller slutar. Fysiska gränser kan vara t.ex. väggar eller dörrar. Symboliska gränser kan skapas av kroppspositionen och stämningar.⁴⁸ Rummets fysiska/materiella struktur är också viktig. Rummet förmedlar en mening, en stämning, förväntningar. Intrycket förstärks av vilka medier som finns i lokalen och hur medierna är organiserade. Bokhyllor, andra möbler och exponering spelar också stor roll för vilket intryck lokalen förmedlar.⁴⁹ Vad – enligt lokalen – är det som är viktigt i rummet? Giddens delar in bibliotekslokalen i front- och bakregioner.⁵⁰ Vi tolkar detta som att frontregionerna är de öppna ytorna, till exempel bord som används till studieplats eller informationsdisken. En bakregion kan vara en undanskymd läsplats.

Giddens nämner möten i bibliotekslokalen. Man kan mötas ansikte mot ansikte, eller via virtuella möten, till exempel på en chat via Internet. Möten kan ske mellan två personer, eller en grupp. En slags möte är även mötet med litteraturen. Lokalen är indelad i zoner, där man antingen är ensam eller möter andra. Giddens har ett begrepp han kallar regionalisering. Lokalen regionaliseras, den har olika syften vid olika tillfällen. Lokalen används till olika saker beroende på tillfälle, utifrån traditionella bestämmelser och individens rutinanvändning.⁵¹

Efter att ha läst hur Rafste använde sig av Giddens teori, är vår tolkning att det sociala systemet och det fysiska rummet i hög grad påverkar användarens behållning av besöket i barnbibliotekslokalen. I vår uppsats använder vi Giddens teori för att se hur barnbiblioteket kan fungera som möteslokal, och som en plats att trivas på. Vi utgår dels från litteratur och dels från egna observationer, för att få fram en sammanställd bild av vad barnbibliotekslokalen ger för intryck.

---

⁴⁵ Rafste Tallaksten, Elisabeth 2001. *Et sted å lære eller et sted å være? ? En case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket*, s. 72-73.

⁴⁶ Ibid., s. 74.

⁴⁷ Ibid., s. 75.

⁴⁸ Ibid., s. 76.

⁴⁹ Ibid., s. 221-222.

⁵⁰ Ibid., s. 81.

⁵¹ Ibid., s. 74 ff.

5. Barnbibliotekslokalerna i litteraturen

Här kommer vi att närmare gå in på de föreställningar som finns i litteraturen angående barnbibliotekslokalers inredning och utformning. Vad finns det för idéer kring barnbibliotekslokaler och deras fysiskt rumsliga egenskaper i litteraturen?

5.1 Offentliga rum som används av barn

I en artikel ur tidskriften *Förskolan* (6/2005), skriven av Annica Claesdotter, diskuteras det om rummets placering i lokalen har betydelse för hur och om de används. Artikeln heter *Rummets placering påverkar pedagogiken* och syftar främst på rum i förskolelokaler. Rummets fysiska struktur påverkar dem som ska använda rummen. Om rummen är rätt placerade, ska ett rum med aktiviteter som kräver avskildhet vara placerat avskilt. Ett rum där det krävs god överblick över aktiviteterna och barnen ska vara centralt. Det spelar stor roll om rummen tillåter att man kan se varandra. I ett rum där man inte kan se varandra, blir känslan av avskildhet större. Vilket naturligtvis är till fördel om det är avskildhet som eftersträvas. Detta menar Marjanna de Jong. Hon är doktor i stadsbyggnad och universitetslektor i pedagogik vid lärarhögskolan i Malmö. Hon bygger delvis sina åsikter på den rumssyntaktiska analysen⁵². Detta är en metod som utarbetats av Bill Hillier. Han är professor i arkitekturisk formlära och stadsarkitektur vid universitetet i London⁵³ och Julienne Hanson som är professor i House Form and Culture vid Bartlett, UCL, där hon har varit lärare och forskare sedan år 1975⁵⁴. Teorin innebär att byggnader är fysiska, men samhällets organisationer är abstrakta. Rummet i byggnaden blir den rymd där det fysiska, det abstrakta och det mänskliga strålar samman. Rummet bestämmer hur de människor som vistas där kan kommunicera (dvs. hur människorna använder rummet). Eftersom rummet är gränserna, bestämmer det därmed också vad som är möjligt att göra där.⁵⁵

Analysmetoden är relativt komplicerad med matematiska uträkningar som görs i ett särskilt datorprogram. Marjanna de Jong menar dock att det räcker långt med att observera hur de som använder lokalen rör sig i den. Hon lägger stor vikt vid att det finns rumsliga egenskaper i lokalen. Finns det till exempel möjlighet att gå genom rummen och ha gått i en cirkel – alltså om rummen bildar en enhet genom att vara sammanlänkade? Man kan också avskärma eller öppna upp ett rum genom att flytta eller ställa fram en bokhylla, en soffa eller ett draperi. På det sättet kan egenskaperna närhet och distans i rummen förändras. Att vara medveten om inredningsdetaljernas betydelse, innebär att man kan utnyttja dem för att uppnå syftet med rummet.⁵⁶

---

⁵² Claesdotter, Annika 2005. *Rummets placering påverkar*, Förskolan nr 6, s. 30f.

⁵³ Space Syntax 2006-02-09

⁵⁴ Hanson, Julienne 2006-02-02. *Professor of House Form and Culture*.

⁵⁵ Space Syntax 2006-06-09

⁵⁶ Claesdotter, Annika 2005, s. 30f.

5.2 Bibliotekets barnavdelning som offentligt rum

Alla ska kunna använda bibliotekets barnavdelning, därför att biblioteket är en offentlig plats. Detta innebär att miljön – det fysiska rummet – måste tillgängliggöras för allmänheten. Alla ska kunna använda rummet. Miljön ska vara välkomnande och det ska vara lätt att hitta i lokalen. Lokalen i sig har en förmedlande roll – en uppgift att göra böcker och andra media synliga.⁵⁷ Så även barnbibliotekslokalen.

Barnavdelningens uppgift är att tillgodose barnens behov av att läsa, låna och hitta litteratur och andra källor, att söka information, diskutera och studera den funna litteraturen, och att hjälpa till med informationssökning vid skolarbete. Särskilt om det saknas ett riktigt skolbibliotek.⁵⁸

Barnavdelningen ska också tillgodose de mindre barnen i deras behov av att vara kreativa och kunskapssökande. Enligt Dewe bör det därför finnas bilderböcker och andra böcker, leksaker, elektronisk media och puzzel.⁵⁹ Dekoration är också viktigt i ett barnbibliotek, anser Dewe. Han menar att konst bör vara en del av inredningen, liksom andra detaljer som till exempel växter, ett akvarium och någon utställning som är inlånad från ett lokalt museum eller konstgalleri.⁶⁰

Behovet av att kunna överblicka hela lokalen och problem med höga ljudnivåer, gör att barnbibliotekslokalen ofta placeras nära informations- och/eller utlåningsdisk och hamnar då automatiskt i anknytning till bibliotekets entré.⁶¹

5.3 Biblioteksrum för barn

Vi kommer här att presentera några olika barnbiblioteksprojekt, som vi tycker är intressanta ur perspektivet inredning och utformning av barnbibliotekslokaler. Vi börjar med ett svenskt projekt och fortsätter sedan till Danmark. Vi avslutar med ett tidigare projekt i USA.

---

⁵⁷ Eriksson, Anna Birgitta 1994, *Barnbibliotekets uppgifter*, s. 46.

⁵⁸ Dewe, Michael 1995, *Planning and designing libraries for children and young people*, s. 115.

⁵⁹ *Ibid.*, s. 116.

⁶⁰ *Ibid.*, s. 138.

⁶¹ *Ibid.*, s. 90.

2020 Mars Express

2004-2006 har ett projekt drivits i tre samverkande län, Västra Götalands, Skånes och Jönköpings län. Projektet har lånat namn från uppskjutningen av rymdsonden som skedde 2005, och syftar till att påminna om framåtanda. Syftet med projektet är att arbeta fram förslag på barnbiblioteksmiljöer. Dessa förslag vill man få från barn och ungdomar. Man vill nå nytänkande, och utmana redan existerande lösningar på biblioteksmiljöer. Men man vill även lägga vikt på att öka samarbetet mellan bibliotek, både på lokal och på regional nivå. Man har arbetat utifrån barnkonventionen för att få fram rum och metoder som ger lust att leka, läsa och lära. För att få fart på arbetet har man varit på studiebesök, och haft föreläsningar om hur andra bibliotek i olika delar av världen har gjort. Bibliotekscheferna har även träffats och haft chefsmöten.

För att nå barn och ungdomars åsikter angående biblioteksinredning har man bland annat intervjuat och lekt fram svar. Det har även förekommit studiebesök på andra verksamheter inriktade på barn. Till exempel Universeum i Göteborg och Sagomuseet i Ljungby. Det man vill uppnå med projektet är att bland annat att biblioteket och dess personal ska ha hittat andra rutiner för att låta barn och ungdomar vara med och påverka, att perspektiven vidgas och att nätverken man skapar ska kvarstå. Eventuellt kommer projektet att ges ut som en rapport i bokform.⁶²

Rum för barn

”Här får barnen ett eget rum...” är en artikel som handlar om det nya barnbiblioteket som byggdes i kulturhuset i Stockholm och som invigdes i oktober år 2005. Författaren heter Marcus Haraldsson. Han är journalist och har gjort en intervju med Giovanna Jörgensen, som är projektledare för det nya biblioteket. Författaren bygger sina åsikter på sitt intervjumaterial och på sina egna iakttagelser. Han beskriver tankarna bakom det nya barnbiblioteket från Giovanna Jörgensens perspektiv.⁶³

Barns egna idéer och tankar har legat till grund för utformningen av biblioteket. Där skall finna möjlighet till lek, läsning och fantasifulla miljöer. Möblerna ska vara anpassade efter barnens möjligheter och behov. Inredningen ska locka barnen att använda böckerna.⁶⁴

Jörgensen menar enligt artikelförfattaren att barnbiblioteket är ett bibliotek för barn – inte ett barnanpassat bibliotek. Detta barnbibliotek ska vara gjort för att barn ska kunna använda det. Barnen ska inte behöva vara rädda för att fråga om hjälp och böckerna ska vara uppställda på ett för barn förståeligt sätt – inte efter ett system med bokstavskoder.⁶⁵

I en annan artikel – *Rum för barn* (Framsida nr 1/06) - kan vi läsa att Giovanna Jörgensen som är projektledare för ”Rum för barn” vill att biblioteket ska vara en plats

---

⁶² Länsbiblioteket Jönköping, Länsbibliotek Skåne, Regionbibliotek Västra Götaland 2006. *2020 Mars Express: Barns och ungdomars framtidsspaning.*

⁶³ Haraldsson, Marcus 2005-05-22. *Här får barnen eget rum.*

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

där barnen kan utnyttja sin kreativitet, sin fantasi och sitt behov av att använda kroppen. Hon vill också att det ska vara en plats som är fri från teknisk utrustning (enligt vår tolkning syftar hon på datorer i första hand). Hon vill att barnen ska slippa känna krav och stress i rummen och att föräldrarna ska slippa tjata på sina barn.⁶⁶

Till stor del är inredningen avsedd för att barnen ska kunna leka, men Jörgensen menar att det inte är någon lekplats. Hennes förklaring är att rummet i sig ska fungera som en pedagogisk faktor. Jörgensen påpekar att allt i vår omgivning påverkar oss på något sätt, därför har ”Rum för barn” försökt att välja inredning med omsorg.⁶⁷

För att barnen ska kunna hitta själva i biblioteket finns det skyltar med bilder som vägledning. I rummen för barn noll till sju år finns det ingen text på skyltarna. Det finns det däremot i rummet för barn upp till elva år.⁶⁸

Något som är särskilt utmärkande för ”Rum för barn”, förutom att barnet står i fokus, är att där saknas teknisk utrustning. Jörgensen hänvisar till forskaren Martin Ingvar, som menar att aktiviteter som går långsamt – till exempel musik och högläsning – är mycket viktiga för mindre barns läsning. Dessutom hävdar Jörgensen att det finns forskning som visar att barn blir bättre på att använda datorer om de inte sätts framför dessa när de är små.⁶⁹

”Rum för barn” samarbetar med ”Det runde rum” i Fredrikshavn och ”Deichmannske bibliotek” i Oslo.⁷⁰

Det runde rum

Barnbiblioteket i Fredrikshavn arbetar för att hitta nya sätt att presentera media. De gör detta bland annat genom att arbeta med lokalerna. På detta bibliotek startades ett projekt som kallas för ”Det runde rum”. Den bakomliggande orsaken till att projektet sattes igång, var att man ville göra bibliotekets medier mer tillgängliga för både barn och vuxna. Frågan var bara hur. Man fann inspiration i museernas sätt att förmedla – ett mer konkret sätt, som att känna, lukta och höra. Man ville alltså ge användaren en fysisk upplevelse av biblioteket som rum. Bibliotekets barnavdelning är indelad i tre rum; ”Arkivet”, ”Hulen” och ”Det runde rum”. ”Arkivet” innehåller traditionella medier som böcker, spel, musik, video med mera och är inrett för att skapa en känsla av mysterier och äventyr. ”Hulen” är tänkt för mindre barn. Scenografin passar upp till 120 cm höjd. ”Det runde rum” bildar ett naturligt centrum och ska fungera som ett varmt, inbjudande ”allt möjligt” rum. Poängen med rummet är att barnen ska känna att kultur av barn och kultur med barn är viktigt.⁷¹

---

⁶⁶ Hammarén, Ann-Charlotte 2006. *Rum för barn*, Framsidan nr 1, s. 8ff.

⁶⁷ Ibid., s. 8ff.

⁶⁸ Ibid., s. 8ff.

⁶⁹ Ibid., s. 8ff.

⁷⁰ Törnfeldt, Maria 2006-06-14. *Det frågeorienterade biblioteket - rapport från studieresa till bibliotek på Jylland och till Partille bokhandel: Länsbibliotek Uppsala med stöd av Stiftelsen Framtidens Kultur.*

⁷¹ Lunden, Tone 2006. *Børnebiblioteket som eksperimentarium: Et udviklingsprojekt på Frederikshavns Bibliotek og Hjørring Bibliotek.*

Inne i det rum som kallas *Det runde rum* finns ett antal olika saker och aktiviteter vars syfte är att exponera media på nya, intressanta och annorlunda sätt. Textildesignern Line Søndergaard och konststuderande Marie Lolk, gjorde tillsammans utsmyckningen i rummet. Utgångspunkten var att de ville "... åbne bøgerne..." på biblioteket. Berättelserna, känslorna och äventyren som finns i böckerna ska kunna upplevas i rummets inredning och utformning. Biblioteket ska vara en levande plats där fantasin har fritt spelrum.⁷²

Inne i *Det runde rum* kan man bland annat pröva "hyperhesten" som berättar en saga när ryttaren sätter hästen i trav, "sandkassen" som är som en sandlåda med ett glaslock ovanpå. I lådan ligger det böcker och i glaslocket finns det stora hål så att det går att komma åt den bok man vill ha. "Anmelderen" är en avskärmad plats med kamera och bildskärm. Användaren kan spela in ett eget boktips, som sedan sparas och som kan spelas upp på en större bildskärm i biblioteket.

Runde 2

Runde 2 tar utgångspunkt i barnboken *Hvad som helst* av Bente Olesen och idén är att öppna upp för de goda upplevelserna som finns i böckerna. Man har alltså byggt upp hela rummet kring scener ur Olesens bok. Informationsdisken, eller välkomstdisken, kallas för "organistens hule" och är full av överraskningar för att locka besökarna till denna och inbjuda till möten med personalen.⁷³

Genomgående i rummet är att det är runt – välkomstdisken, stjärntaket av glas, hyllorna och till och med en labyrinth. På golvet har man byggt en jättestor uppslagen bok med Olesen på en a sidan och på bokryggen går det att spela in egna boktips. Det finns också möjlighet för barnen att se och höra en bilderbok i "hovedet ind på hylden", där man får lägga sig på rygg med huvudet på en bokformad kudde inne i en bokhylla.⁷⁴

Denverbiblioteket

Pamela Sandlian har tillsammans med Suzanne Walters med flera byggt upp ett barnbibliotek i Denver. De skrev år 1991 en artikel som heter *A Room of Their Own – Planning the New Denver Children's Library* och två år senare skrev dom artikeln *Designing a Children's Library: A Review* i tidskriften *Public Libraries Quarterly*.

Sandlian och Walters frågar sig hur ett bibliotek för barn borde se ut och hur det borde kännas. Personalen på Denvers barnbibliotek drömde om en plats som skulle vara bekväm, trevlig färgglad, välkomnande och varm. Form, funktion, filosofi och konst

---

⁷² Lunden, Tone 2006. *Børnebiblioteket som eksperimentarium: Et udviklingsprojekt på Frederikshavns Bibliotek og Hjørring Bibliotek*.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Törnfeldt, Maria 2006-06-14. *Det frågeorienterade biblioteket - rapport från studieresa till bibliotek på Jylland och till Partille bokhandel: Länsbibliotek Uppsala med stöd av Stiftelsen Framtidens Kultur*.

skulle blandas samman. Sandlian och hennes team började utforska dessa frågor år 1990, genom att använda sig av fem så kallade fokusgrupper med barn och föräldrar. Barnen representerade olika åldrar, olika etnisk bakgrund och geografisk placering. Målet var att försöka förstå hur barn använder biblioteket. Hon menar att bibliotek för barn designas till att se ut som miniatyrer av bibliotek för vuxna, med en lugn och tyst biblioteksatmosfär.⁷⁵ I fokusgrupperna var barn och föräldrar överens om att de möbler och den omgivning som fanns i biblioteket då, inte var speciellt bekväma eller inbjudande. Stolarna var för vuxna – stora och hårda. Informationsdisken var för hög för små barn. Barnen menade att stolar ska vara mjuka och bekväma, att möbler ska vara roliga. Till exempel kan stolarna se ut som dinosaurier. Båda fokusgrupperna ville ha en omgivning som respekterar barn och behandlar dem som viktiga människor. Vi anser att Sandlians poäng är att det är viktigt att ta med barnens synvinkel när man ska göra/bygga/skapa något för barn. Sandlian påpekar att barnens föräldrar inte ignoreras. Sandlian beskriver bilderboksavdelningen som en halvcirkelformad plats i lokalen, anpassad för yngre barn och deras föräldrar. Där finns bilderböcker, folksagor och lättlästa böcker samlade. Möblerna är anpassade för att man ska kunna sitta flera tillsammans och läsa. Det går även lätt att möblera om, så att barnen med hjälp av fantasin kan skapa sina egna platser. I denna avdelning finns lådor med leksaker. Färgerna i avdelningen är och materialen – alltså inredningen – är tänkt att uttrycka glädje. I faktaboksavdelningen sorteras böckerna efter Dewey's system. De står ämnesvis i olika alkover. Alkoverna är märkta med "ledtrådar" (bilder eller liknande) som hjälper barnen att hitta rätt i biblioteket. Sandlian menar att detta sätt att marknadsföra barnböcker genom att integrera väl synliga bilder/figurer/m.m. och klatschiga skyltar i den övriga inredningen gör biblioteket roligare och mer tillgängligt. Det ska också finnas en plats där de äldre barnen kan koppla av och ha en bekväm plats att läsa på. Där finns sköna läsplatser med fåtöljer. Färgerna är lugnande. Sandlian vill att bilden av biblioteket som en "tråkig plats där man måste vara tyst" ska förändras. Hon vill med det bibliotek hon skapar att barnen ska upptäcka att biblioteket är en plats där man kan forska. Biblioteket ska vara ett rum för äventyr, ett rum där man kan färdas i tiden, en plats där barnen känner sig välkomna. Det ska vara ett rum som är deras eget.⁷⁶

Även Dewe menar att barnen som användare skulle kunna ha stort inflytande när det gäller processen med att bygga upp ett barnbibliotek. Han anknyter här till Denverbiblioteket.⁷⁷

---

⁷⁵ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library: A Review*, s. 17, 18

⁷⁶ Sandlian, Pamela & Walters, Susanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 23 – 28.

⁷⁷ Dewe, Michael 1995. *Planning and designing libraries for children and young people*, s. 58.

5.4 Barnbiblioteksrummets utformning och inredning.

1 a) Inredning

Möblemang

”Bekväma” möbler efterfrågas, enligt Sandlian. Alltså det ska inte finnas enbart pinnstolar, utan även fåtöljer eller soffor, kuddar och små bord och stolar till små barn. Helst ska de vara ”roliga” också, i form av dinosaurier eller liknande.⁷⁸ Möbler kan inspirera eller göra miljön likgiltig.⁷⁹ Barnavdelningens möbler bör vara starka, robusta och stadiga, eftersom barn inte alltid sitter helt stilla. Det är viktigt att stolarna är stadiga och tippssäkra och att borden har ordentliga ytor där det kan ritas och läsas. Möblemanget på barnavdelningen ska täcka in många olika människor, i olika storlek, från det lilla barnet, till tonåringen och den vuxne.⁸⁰ Dewe har sammanfattat funktionen av barnbibliotekets möbler i en rad punkter. Möblerna ska vara hållbara och stadiga, enkla att rengöra, flexibla, förenliga och estetiska. De ska även vara ytsparande och ergonomiska, men framförallt säkra och stabila, och inte ha några vassa kanter.⁸¹ Vid platsbrist kan mjuka soffor och fåtöljer ersättas med mjuka madrasser eller kuddar som kan plockas fram vid behov.⁸² Möblernas höjd är viktig, enligt Dewe. Möblernas höjd ska relatera till barnens ålder. Men det måste även finnas möbler i vuxenstorlek på barnavdelningen, till hands för de vuxna som är med barnen.⁸³ Dewe anser följande mått vara lämpliga på möbler för barn:

År	Bord, cm	Stol cm
5-7	55	32
7-9	60	36
9-13	65	39
13-vuxen	70	44,5 ⁸⁴

Läsplatser

Sandlian menar att bibliotek handlar om platser för utbildning, rekreation, kontemplation och inspiration. Biblioteket ska vara en plats som stöder barnets upptäckande natur, dess sökande efter svar och lösningar, dess experimenterande. Biblioteket ska även vara en plats där barnets behov av njutningen i att få vara ifred och kura ihop sig med en god bok kan infinna sig.⁸⁵ I synnerhet ungdomar efterfrågar

⁷⁸ Sandlian, Pamela & Walters, Suzanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 28.

⁷⁹ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 99.

⁸⁰ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 114.

⁸¹ Dewe, Michael 1995. *Planning and designing libraries for children and young people*, s. 161.

⁸² *Ibid.*, s. 50.

⁸³ *Ibid.*, s. 163.

⁸⁴ *Ibid.*, s. 165.

⁸⁵ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library: A Review*, s. 13.

möjligheten till enskilda utrymmen där de kan sitta och läsa, enligt Sandlian.⁸⁶ Små och stora barn finner olika platser i biblioteket mest attraktiva.⁸⁷ På barnavdelningen bör det finnas små hörn där barn kan sitta och läsa eller prata lite mer avskilt.⁸⁸ Sittplatser vid entrén och vid fönstren är ofta attraktiva sittplatser för ungdomar, där de har bra utsikt över vad som händer i biblioteket.⁸⁹ Läsplatser kan vara antingen en studieplats vid ett bord, eller en bekväm plats för läsning.⁹⁰ Eftersom barnavdelningen inte är till för endast de minsta barnen behövs det studieplatser för de äldre. De bekväma sittplatserna (fåtöljer eller mjukare stolar) är ofta särskilt uppskattade i samband med tidnings- och tidskriftsavdelningen, där användaren kan sitta bekvämt och koppla av.⁹¹ Barn vill gärna smyga iväg med en bok och kunna gömma sig, för att få vara ifred och läsa.⁹²

Ljus

Endast lampljus från taket kan få rummet att kännas ödsligt och ointressant. Lysrör kan ge en bländande effekt, då är punktbelysning ett alternativ. Den kan riktas mot hyllor, utställningar eller anslagstavlor. Vid läsplatser kan en spotlight eller en golvlampa finnas.⁹³ Bokhyllor behöver kompletterande ljus för att underlätta att läsa på bokryggar,⁹⁴ som direktbelysning på dem, för att ge dem en mer framträdande roll. Ett ljust golv kan fungera som reflektor och förbättra ljuset på den nedersta hyllraden.⁹⁵ Fönstren är en kompletterande ljuskälla till lamporna, men det är nästintill omöjligt att försörja en hel bibliotekslokal med ljus enbart med hjälp av fönstren. Stora fönster kan göra att solen bländar utifrån, och persienner, markiser eller liknande är nödvändigt. Ljuset hjälper till och påverka andra delar av biblioteket, såsom färgsättning och inredning.⁹⁶

Bokhyllor

Bokhyllan har tre funktioner, enligt Arne Wistedt i *Gör det lätt för låntagaren*: förvara, visa upp och göra böcker åtkomliga.⁹⁷ Wistedt anser att böckerna står i fokus på biblioteket och det är bokhyllorna som skapar rummet.⁹⁸ Ergonomiska skäl har gjort bokhyllor mer användarvänliga på senare tid, då de nu är lägre.⁹⁹ Bokhyllorna ska vara praktiska, vilket de är om böckerna kan nås av användaren och om de är tillräckligt belysta för användaren att kunna se vad som finns placerat på dem.¹⁰⁰

---

⁸⁶ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library: A Review*, s. 18.

⁸⁷ Eriksson, Bibi & Melchert, Eva, (red.) 1997. *Nycklar till lärarriket*, s. 96.

⁸⁸ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 70f.

⁸⁹ *Skolbibliotek i fortsatt medvind*, 2002, s. 99.

⁹⁰ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 84.

⁹¹ *Ibid.*, s. 86 f.

⁹² Sandlian, Pamela & Walters, Susanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 27.

⁹³ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 102.

⁹⁴ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 120.

⁹⁵ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 28 - 29.

⁹⁶ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 117 - 118.

⁹⁷ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 16.

⁹⁸ *Ibid.*, s. 24.

⁹⁹ *Ibid.*, s. 16.

¹⁰⁰ *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 61.

Bokhyllor kan vara väggfasta eller fristående, en eller tvåsidiga. Fristående hyllor kan bilda så kallade hyll-öar i mitten av rummet.¹⁰¹ Rummet känns rymligare om det inte är rygg på fristående bokhyllor, och om de är så låga att man kan se över dem. Hyllorna får inte heller stå för tätt, det måste vara framkomligt mellan hyllorna. Hur stort avståndet bör vara varierar i samband med storleken på biblioteket. På ett större bibliotek är det fler människor i omlopp och det krävs större ytor.¹⁰² Hyllplanet bör vara fyllt till 75-85 % för att se attraktivt ut, men även för att underlätta att få in fler böcker i hyllan.¹⁰³

Statens Kulturråds handbok ger en handvisning om hur höga bokhyllor bör vara för att ändamålsenligt passa in. Vi tar med mått på vuxenhyllor, för att ge något att jämföra med. De definierar inte vad de menar med ”små barn” och ”barn”.

Typ av hylla	Höjd, från golv till högsta hyllplan
Bokhylla vid vägg, vuxen	180 cm
Fristående vuxenhylla	152 cm
Bokhylla vid vägg, barn	165 cm
Fristående barnhylla	137 cm
Bokhylla vid vägg, små barn	120 cm
Fristående bokhylla, små barn	120 cm ¹⁰⁴

Även Michael Dewe har gjort ett uttalande om hur höga bokhyllor bör vara. Han menar att liksom möblerna i barnbibliotekslokalen måste bokhyllorna vara anpassade efter barnens storlek. Det vill säga låga hyllor till de små barnen och högre allteftersom de blir äldre och längre.

Ålder	Höjd
Lågstadiet	1,2 meter
Mellanstadiet	1,5 meter
Högstadiet	1,95 meter

1 b) Dekoration/detaljer

I en skrift från Bibliotekstjänst från 1972, *Barn i bibliotek*, skrivs att barnbibliotekslokaler bör vara attraktivt utformade, så att barnen vill komma dit igen.¹⁰⁵ Får besökaren negativa erfarenheter från biblioteksbesöket kan det göra att han eller hon inte kommer dit mer, och dessutom delger sina erfarenheter till andra.¹⁰⁶ Ungdomar i Alingsås svarade i en enkät på frågan om hur biblioteket ska vara. De svarade att ”Biblioteket ska vara en *mysig plats*”.¹⁰⁷ Detta menar även Pam Sandlian, när hon i en

¹⁰¹ Dewe, Michael 1995. *Planning and designing libraries for children and young people*, s. 165.

¹⁰² *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 65.

¹⁰³ Dewe, Michael 1995, s. 164.

¹⁰⁴ *Ibid.*, s. 66.

¹⁰⁵ *Barn i bibliotek* 1972, s. 29 f.

¹⁰⁶ Lundgren, Lena 1996. *Bibliotekskunskap*, s. 88.

¹⁰⁷ Forsén, Ulla 1994. *Ungdomsbiblioteket. Det lila rummet: Ett konkret exempel från Alingsås*, s. 132.

artikel skriver att barnavdelningen ska vara en plats som barn vill spendera tid på.¹⁰⁸ Vid val av lokal finns det oftast inte mycket att säga till om, utan det gäller att göra det barnbibliotekslokalen till ett attraktivt ställe, där alla kan känna sig hemma.¹⁰⁹

Skyltning

Biblioteksbesöket underlättas för användaren om biblioteket är välskyltat. Viktigt att tänka på då det gäller skyltar är var i biblioteket de placeras, och vad det står på dem. Även det grafiska utformandet är viktigt, så att texten syns bra.¹¹⁰ Margareta Strandberg skriver att användaren lätt ska kunna hitta i biblioteket för att känna trevnad.¹¹¹ Skyltar bör vara enkla, tydliga och lättlästa. Skyltarna bör även smälta in och anpassas till övrig inredning.¹¹² Skyltar som vänder sig till barn i förskoleåldern kan med fördel vara utan text, och istället ha bilder som leder barnen rätt i lokalen.¹¹³

Utsmyckning

Här trängs alla detaljer som får biblioteksrummet att se attraktivt ut. Till exempel utställningar, krukväxter och prydnader. Lena Lundgren menar att barnavdelningen måste signalera att barnet är välkommet redan då det kommer innanför dörren till biblioteket.¹¹⁴ Barn vill gärna få visuell stimulation vid sina biblioteksbesök, enligt Sandlian, lokalen är som en palett, där alla färger är lika viktiga.¹¹⁵ Rummets färg betyder mycket för hur rummet upplevs. Anette Ekström menar att blå och gröna nyanser verkar lugnande medan gult stimulerar inlärningsförmågan och rött skärper sinnen. Rött eller rosa menar hon ska passa mindre barn, medan blått eller violett passar till de äldre.¹¹⁶ Barn vill gärna ha olika färg på barnrum och ungdomsrum, för att markera att det är olika områden.¹¹⁷ Fristående skärmar kan vara bra utställningsplats då det är ont om plats.¹¹⁸ Gardinerna påverkar ofta intrycket av ljuset i lokalen och bör väljas med omsorg.¹¹⁹ Gröna växter ger ett extra tillskott på syre och ökar luftfuktigheten i rummet. Enligt Bibliotekshandboken har de en positiv inverkan på människan, eftersom det ser trevligt ut.¹²⁰

Lekmöjligheter

Sandlian betonar intresset från barnens sida till lekmöjligheter på biblioteken. Lekmöjligheter på ett bibliotek kan vara papper och kriter, pussel, gosedjur eller leksaker.¹²¹ Barn vill gärna ha möjligheten till att måla och rita.¹²²

---

¹⁰⁸ Sandlian, Pamela 1999. *Information Playgrounds: Creating Childrens Libraries*, s. 6.

¹⁰⁹ Eriksson, Bibi & Melchert, Eva, (red.) 1997. *Nycklar till läroriket*, s. 95.

¹¹⁰ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 125.

¹¹¹ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 29.

¹¹² *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 128.

¹¹³ Hammarén, Ann-Charlotte 2006. *Rum för barn*, s. 11.

¹¹⁴ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 70 f.

¹¹⁵ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library: A Review*, s. 18.

¹¹⁶ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 102

¹¹⁷ Sandlian, Pamela 1993, s. 19.

¹¹⁸ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 101.

¹¹⁹ *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 117.

¹²⁰ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 105.

¹²¹ Sandlian, Pamela 1993, s. 20.

¹²² Sandlian, Pamela & Walters, Susanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 27.

Exponering av böcker/boktips

Sandlian säger att böcker och annan information ska vara inbjudande för barnen.¹²³ En av bibliotekets uppgifter är att nå ut med sin boksamling till användaren. För att göra det bör böcker och annan media vara lättillgänglig och väl presenterad, de ska locka till användning.¹²⁴ Exponeras böcker i biblioteket försvinner känslan av lagerlokal som annars kan uppstå då alla böcker står med ryggen utåt.¹²⁵ Böcker som står tätt packade i hyllorna lockar inte många till läsning, därför är exponering nödvändigt.¹²⁶ Bokhyllors gavlar kan användas till exponering,¹²⁷ liksom det nedersta hyllplanet kan stå för exponering om det vinklas.¹²⁸

Ibland liknas biblioteket vid butik, som ska locka kunder.¹²⁹ För att få kunder att köpa en viss vara ställs de fram, eller stärks med en skylt. Likadant bör det vara med böcker och andra medier på biblioteket.¹³⁰ Då användaren kommer till biblioteket kanske han inte vet vad han är ute efter. Med exponering får användaren ett urval av vad som finns. En annan funktion exponering har är att den lockar till impulsån, liksom varor som läggs fram i en butik.¹³¹ &¹³²

2. Informations- och utlåningsdisk

Finns det någon egen informationsdisk för barn och hur är den i så fall placerad i biblioteket?

Barn vill helst inte be om hjälp, enligt Sandlian. Rörliga bibliotekarier och inbjudande informationsdiskar kan vara en lösning.¹³³ En del barn upplever informationsdisken som ett hinder för att få kontakt, istället för att vara det ställe där barnet får svar och hjälp. Dessa barn föredrar att vänta med att ställa sin fråga tills bibliotekarien lämnar disken. Disken bör inte vara för hög, då den upplevs som ännu mer onåbar.¹³⁴ Barn upplever ofta informationsdisken för hög.¹³⁵ Den bör inte heller vara full med pärmar och annat material, till exempel vykort och andra prylar som säljs. Lundgren anser att det vore lämpligt att prova någon enklare variant av informationsdisk, som till exempel ett enkelt bord.¹³⁶ Då informationsdisken är gemensam för vuxna och barn måste diskens placering vara sådan att man lätt kan nå den från både vuxen- och barnavdelningen.¹³⁷

---

¹²³ Sandlian, Pamela & Walters, Susanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 29.

¹²⁴ *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 54.

¹²⁵ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 8.

¹²⁶ *Skolbibliotek i fortsatt medvind* 2002, s. 105.

¹²⁷ *Ibid.*, s. 19.

¹²⁸ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 17.

¹²⁹ Sandlian & Walters 1991, s. 26.

¹³⁰ *Ibid.*, s. 30.

¹³¹ *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 30.

¹³² Eriksson, Bibi & Melchert, Eva, (red.) 1997. *Nycklar till läroriket: Texter om lärande, läsande och bibliotek*, s. 92 ff.

¹³³ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library: A Review*, s. 19.

¹³⁴ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 119 f.

¹³⁵ Sandlian & Walters 1991, s. 28.

¹³⁶ Lundgren, Lena 2000, s. 119 f.

¹³⁷ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 73.

3. Mediehantering

Hur är böckerna uppställda? Enligt SAB eller något annat?

SAB-systemet kan ge problem att hitta bland böckerna. För att förenkla kan till exempel böcker inom ett ämne ställas tillsammans, både faktaböcker och romaner,¹³⁸ eller populära böcker av samma författare tillsammans på särskilda ställen.¹³⁹ Det gäller även populära ämnen, som hästböcker, spökböcker etc. Men också lättlästa böcker, sagosamlingar, och högläsning böcker, allt efter behov och intressen.¹⁴⁰ Hela avdelningar går att flytta, så till exempel ”vilda djur” kommer bredvid ”djur på landet”. Nackdelen med att göra om SAB är att det är tidskrävande.¹⁴¹ Barn föreslår bilder för att göra det lättare att se vart olika böcker finns, till exempel en bild på en häst vid hästböckerna.¹⁴²

Finns det dator tillgänglig på barnavdelningen?

Barn, i synnerhet ungdomar, efterfrågar datorer som de får använda fritt, enligt Sandlians undersökningar.¹⁴³ Datorns bildskärm går inte att flytta med sig som en bok, därför är placeringen viktig så att den ger en god arbetsmiljö. Stolen bör vara bra för ryggen och i lagom höjd för bordet.¹⁴⁴ Bibliotekets datorer bör vara placerade så att skärmen inte är vänd mot fönster eller andra ljuskällor som kan blända.¹⁴⁵ Sandlian menar att en särskilt katalog för barn kan underlätta för dem att hitta det de söker.¹⁴⁶ I *Rum för barn* möter vi en helt motsatt åsikt. Jörgensen menar att barnbibliotekslokalen bör vara helt fri från teknisk utrustning. Det ska få barnen mindre stressiga. För små barns läsning är till exempel högläsning och musik viktigare än datorer.¹⁴⁷

Tidskrifter och tidningar

Tidskrifter och tidningar är välanvända dokument på biblioteket, som efterfrågas och används i stor utsträckning.¹⁴⁸¹⁴⁹ Biblioteken bör underlätta för användaren att finna en särskild tidskrift i mängden. En del bibliotek har dem sorterade alfabetiskt efter titel medan andra har dem ämnesuppdelade. Nya nummer bör exponeras, för att underlätta för användaren att upptäcka om det kommit ett nytt nummer av någon tidning han eller hon är intresserad av.¹⁵⁰ Om biblioteket inte har möjlighet att exponera tidskrifters senaste nummer gör tydliga skyltar intill var titel dem lättare att finna.¹⁵¹ Ett tips från *Tidskriften på biblioteket*, är en anslagstavla, där det står vilka tidskrifter som finns och

---

¹³⁸ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 55.

¹³⁹ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 78.

¹⁴⁰ Eriksson, Anna Birgitta 1994. *Bibliotekets uppgifter*, s. 46.

¹⁴¹ Rydsjö, Kerstin 1994. ”Ge mig en bra bok om verkligheten”, s. 82.

¹⁴² Sandlian, Pamela & Walters, Susanne 1991. *A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library*, s. 29.

¹⁴³ Sandlian, Pamela 1993. *Designing a Children's Library*, s. 19.

¹⁴⁴ *Skolbibliotek i fortsatt medvind*, 2002, s. 101.

¹⁴⁵ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 123.

¹⁴⁶ Sandlian & Walters 1991, s. 29.

¹⁴⁷ Hammarén, Ann-Charlotte 2006. *Rum för barn*, s. 8-11.

¹⁴⁸ Bergsten, Gunvor & Levin, Birgitta 1991. *Praktiskt biblioteksarbete: Vägledning i informationshantering*, s. 50.

¹⁴⁹ *Bibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 56-57.

¹⁵⁰ *Tidskriften på biblioteket: En dokumentation från konferensen om folkbiblioteken och tidskriften i Malmö den 22 april 1982*, 1982, s. 31 ff.

¹⁵¹ Bergsten & Levin 1991, s. 50.

när nya nummer beräknas komma in.¹⁵² Ett annat förslag är att klistra framsidan av en tidning på tidskriftshållarens rygg för att enklare tala om vilken tidskrift som befinner sig var.¹⁵³

4. Praktiska förutsättningar för barnbibliotekslokalens funktion

Garderob och toalett

Entréhallen bör, enligt KU, vara rymlig, så att många barn kan komma samtidigt. Då barn till exempel kommer på sagostund bör det finnas möjlighet att hänga kläder och skor någonstans, på lågt placerade krokarna så de kan nås av barn. En av bibliotekets toaletter, om det finns fler, bör ligga i anslutning till barnavdelningen. Det bör även finnas ett skötrum för de minsta.¹⁵⁴

Hittar man barnavdelningen från ingången utan problem

Lokalen ska vara disponerad på ett sätt som gör det lätt för användaren att orientera sig där, och för personalen att arbeta i.¹⁵⁵ I synnerhet på större bibliotek är det lämpligt med en orienteringstavla som gör biblioteket lättöverskådligt.¹⁵⁶

Nödutgång

Finns det en utrymningsplan, eller en skyltad nödutgång? Detta nämns inte i litteraturen, men vi anser att det är en viktig lokalbaserad punkt.

Handikappsanpassning

Målet med bibliotekslokalen är att handikappade användare ska ha lika lätt för att använda biblioteket som någon utan handikapp. Att det är rejält med utrymme mellan hyllorna krävs både för att rullstolar och barnvagnar ska komma fram. Med hänsyn till rörelsehindrade och barnvagnar måste alltid alternativ till trappor finnas i form av ramper eller hissar.¹⁵⁷

Konventionen om barnets rättigheter kom till den 20/11 1989. Konventionen är ett rättsligt dokument, vilket de anslutna staterna har förbundit sig att följa.¹⁵⁸ Den omfattar 54 artiklar om barnets rättigheter. Artikel 3 handlar om diskriminering. Den säger att barn med handikapp ska ha samma rätt som alla andra barn. Den säger även att man ska vidta alla tänkbara åtgärder för att barnet ska skyddas mot diskriminering.¹⁵⁹

Handikapp behöver inte handla om just rullstolsburenhet. Genom ett projekt i Västra Götalandsregionen, kallat "110 % tillgänglighet till kultur", tillkom den så kallade Äppelhyllan. Denna hylla innehåller material såsom blindskrift och talböcker. För att

---

¹⁵² *Tidskriften på biblioteket* 1982, s. 31 ff.

¹⁵³ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 10.

¹⁵⁴ *Folkbibliotekslokaler: En handbok* 1981, s. 41.

¹⁵⁵ Eriksson, Anna Birgitta 1994. *Barnbibliotekets uppgifter*, s. 46.

¹⁵⁶ *Folkbibliotekslokaler: En handbok*, 1981, s. 41.

¹⁵⁷ *Ibid.*, s. 41, 44 f.

¹⁵⁸ Rasmusson, Bodil 2001. *Med barnkonventionen som karta och kompass: I kommuner och landsting*, s.7.

¹⁵⁹ Ek, Simone & Sällquist, Anna 1994. *Respekt för barnet: Rädda barnens skriftserie om Barnkonventionen*, s. 118 ff.

principen ska uppfylla det tänkta syftet ska det material som placeras på den vara lättåtkomligt. Äpplet är en symbol för att barnen ska känna igen den.¹⁶⁰

5.5 Sammanfattning av kapitlet

Sammanfattningsvis kan man se att näst intill varenda detalj i barnbibliotekslokalen omnämns och diskuteras i litteraturen. Vi anser att de åsikter vi har tagit del av liknar varandra. Biblioteket ska vara en mysig plats, där alla känner sig välkomna. Det ska vara en plats dit man vill gå, och en plats där man vill stanna kvar och spendera tid. Barnbibliotekslokalen ska vända sig till många olika människor, i olika åldrar och storlekar. Lokalen ska vara flexibel och kunna rymma många olika verksamheter. Helhetsintrycket är en av de mest omtalade bitarna då det gäller barnbibliotekslokalens inredning och utformning. I princip alla vi refererar till nämner helhetsintrycket. Inredningen ska matcha och passa ihop, det ska vara vilsamt för ögat att se på lokalen, inte alltför mycket avvikande. Biblioteket ska vara en plats för alla, så inget kan vara alltför utstickande åt något håll. Det får inte vara för flickigt eller pojkgigt, för barnsligt, för "vuxet" inte för hemligt och inte för institutionslikt, det smala lagom, helt enkelt.

---

¹⁶⁰ Källström, Ulf 2002-09-20. *Bokhylla för funktionshindrade på bokmässan.*

6. Hur ser ett urval barnbibliotekslokaler ut?

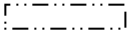
I detta kapitel kommer vi att beskriva de kommuner där biblioteken vi har observerat ligger. Vi ger även en överskådlig beskrivning av de bibliotek vi har observerat, och nämner kortfattat vad kommunernas biblioteksplan säger om verksamhet på barnavdelningen. Det finns även skisser på vart och ett av biblioteken, för att göra dem mer överskådliga. Kapitlet inleds med en förklaring till skisserna, så att de ska gå att förstå.

6.1 Förklaring till skisserna

Skisserna är inte mer detaljerade än att det går att se vart dörrar, fönster, hyllor och bord är placerade. Skisserna är endast till för att ge en bild av hur det är möblerat och vilken form lokalen har. Det är endast barn- och ungdomsavdelningarna som är med, alltså inte hela biblioteket. Ytan stämmer inte, det går inte att jämföra biblioteken storleksmässigt med varandra utifrån skisserna, eftersom vi inte har mätt lokalerna och kunnat göra skalenliga modeller.

Dessa markeringar används i skisserna, för att göra dem lättare att avläsa:

Dörren är markerad med tjockare streck:

Fönstren är markerade med streck och punkter:

Boklådor för bilderböcker är markerade med dubbla streck:

Bokhyllorna är markerade med punkter:

Informations- och utlåningsdisk är markerad med:

Bord markeras med en enkel ruta:

Soffa/fåtölj markeras:

6.2 Biblioteken

6.2.1 Bibliotek A

Kommunen där bibliotek A är beläget har en yta på 703 km². År 2005 bodde det 37 241 personer i kommunen.¹⁶¹ Bibliotek A ligger i kommunens centralort och är kommunens stadsbibliotek. Det finns även tre filialbibliotek i kommunen.

Stadsbibliotek A ligger i stadens centrum, i en galleria med affärslokaler. Man får gå igenom gallerian och uppför en liten ramp, eller två trappsteg, för att komma in i bibliotekslokalen. Inne i lokalen finns anslagstavlor och toaletter direkt innanför dörren. Rakt fram, längst in i lokalen finner man informationsdisk, och utlån. Biblioteket har, som enda bibliotek i vår undersökning, återlämnings- och utlånsautomat. Dessa finner man vid informations- och utlåningsdisken. Biblioteket har ett stort utbud av filmer, som även de finns vid disken.

Barnavdelningen finner man om man tar till vänster vid ingången, förbi hyllorna med skönlitteratur, och längst in i biblioteket. Det finns inga skyltar som visar vägen i biblioteket som är uppdelat i två våningsplan. Vi fick gå ett extra varv innan vi hittade till barnavdelningen. Väl framme vid barnavdelningen finns en öppen yta med krokar på väggen och skohyllor. Hyllor med ungdomsböcker leder bort mot vuxenavdelningen och lämnar en öppen övergång mellan ungdom- och vuxenavdelning. Där finns även seriealbum med fåtöljer bredvid hyllan.

Barnavdelningen ligger några trappsteg ner i lokalen. Innan man gått ner för trappan har man utsikt över hela barnavdelningen, vilken är rektangulär med bokhyllor utmed de tre väggarna. Kortsidan man har framför sig består av trappa och ramp ner i själva barnrummet. Det är trevligt att kunna överblicka barnavdelningen uppifrån. Lokalen lider lite av fönsterbrist. På grund av läget i affärgallerian är det endast en av långsidorna som vetter ut, där finns mindre fönster belägna i takhöjd, över bokhyllorna. På den andra långsidan vetter fönstret ut mot ströget i gallerian, dessa fönster är dock täckta med tunna gardiner. Fönstersmygen används till att skylta med böcker ut mot gallerian, man ser denna skyltning då man närmar sig biblioteket på galleriströget. Det ser mycket trevligt ut, och verkar vara väl genomtänkt. Vid vårt besök var det ett aktuellt tema på skyltningen. Väggarna är målade i vitt, medan taket är i trä. Det är högt i tak, vilket ökar luftighetskänslan.

De minsta barnen har sin del i barnrummet allra närmast trappan och rampen. Boklådorna står i en halvcirkel, och i mitten finns ett lågt bord med små stolar till. Där finns även pussel, kriter och lite diverse förströelsematerial för de minsta. Mellanbarnen finner de böcker som är riktade till dem i fristående hyllor mitt i lokalen, vinklade mot varandra i ett vad som känns ungdomligt tänkande. Dessa böcker finns även på hyllorna

---

¹⁶¹ *Nationalencyklopedin* 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

utmed ena långväggen. Hyllorna är skyltade med bilder för olika bokstäver, till exempel en tiger vid författare på T.

Ungdomsböckerna finns, som sagt, inte nere i barnrummet, utan över trappan. Det finns en dator som är disponerad till spel. Där finns en rad pedagogiska barnspel. Ungefär mitt i lokalen finns en färgglad soffa, med bord till. Där finner man även en del tidskrifter riktade till barn och unga. Längst ner i lokalen finns en nödutgång. Man förvarar även en större mängd diabilder där, utmed väggen. Lokalen är smyckad med gardiner, bilder och krukväxter.

Precis vid krokarna, i gränslandet mellan barn- och ungdomsavdelningen, finns en Äpplehylla. Där finns olika sorters medier, riktade till barn, och även information om vad en Äpplehylla är för något.

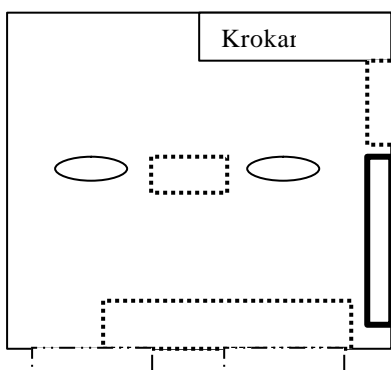
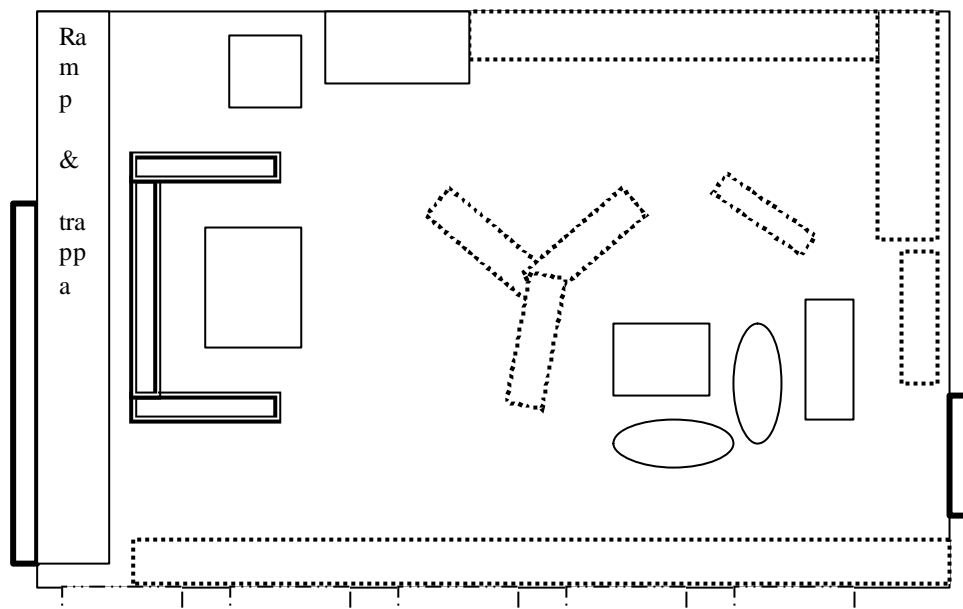
Ungdomsavdelningen känns som om den har kommit i skymundan. Ungdomarna har inte riktigt något eget ställe att sitta och läsa vid, eftersom deras böcker är uppställda utmed en lång vägg, rakt in i vuxenavdelningen. Vi uppskattar tanken med att liksom leda in ungdomarna i vuxenlitteraturen, men vi saknade någon avskild läsplats. Dock finns en fåtölj framför hyllorna, men den tillhör mer seriealbumen som står i boklådor runtom fåtöljen.

Lokalen är dekorerad med krukväxter här och var. Man skyltar med böcker på de fristående bokhyllornas ändar, över hyllorna och lite här och var där de får plats. Det finns några boksnuddar utplacerade, med nya böcker på. Det finns även små sagofigurer.

Vi tycker att helhetsintrycket av bibliotek A är precis vad vi tänkte oss av ett bibliotek. Dock blir helheten lite mörk och en smula trång, men lokalen känns färgglad och välkomnande.

I kommun A:s biblioteksplan kan man läsa att biblioteket ska vara en attraktiv mötesplats för lärande, arbete, vägledning och service. Bibliotekets miljö ska kunna användas utifrån användarens egna förutsättningar och behov. Man samarbetar med skolor och förskolor för att utveckla språk och läsförmåga. Man vill erbjuda barnen en obruten kedja av biblioteksverksamhet från 1 års ålder fram till vuxen ålder. Barn och unga lånar medier på biblioteket, de får råd och hjälp av personalen. Man har åldersanpassade verksamheter, som sagostunder, runtvisningar, bokprat, undervisning, man erbjuder läsplatser. Det finns en äpplehylla med speciellt anpassade medier. Det sker biblioteksundervisning i biblioteket, både i bibliotekskunskap och i informationssökning.

Bibliotek A

Barnavdelningen är överst. Dörren till höger är nödutgång. Gränsar till ungdomsavdelningen via dörrarna till vänster. Ungdomsavdelningen har inga väggar till vänster och uppåt, bredvid krokarna, utan leder till övriga delen av biblioteket.

6.2.2 Bibliotek B

Bibliotek B:s kommun är 602 km² stor, och hade år 2005 ett invånarantal på 23 897.¹⁶² Kommunens stadsbibliotek ligger i centralorten, och har fyra tillhörande filialer. Tre av dem är integrerade folk- och skolbibliotek och ligger i olika skolor.

Bibliotek B ligger i utkanten av stadens stadskärna. Biblioteket har ett eget, äldre, hus till sitt förfogande. Det är trappa upp till entrén, med ganska många trappsteg. Det finns en alternativ ingång på baksidan av huset, vilket inte känns väldigt användarvänligt. Man kommer in i en tambur, för att sedan komma in i själva biblioteket. Man finner sin väg till barnavdelningen genom en dörr direkt till höger. Den är svår att missa. Bibliotek B:s barnavdelning utgörs fyra olika rum, avdelade med väggar. Mellan två av rummen är det en större portöppning, så rummen är nästintill sammansatta. I det större rummet finns facklitteratur, skönlitteratur för barn och bilderböcker. I rummet fungerar bokhyllor som avgränsare mellan avdelningarna, så de två rum som bildar huvuddelen av barnavdelningen är uppdelad i fyra mindre sektioner. Till det kommer ett ungdomsrum, och ett sagorum.

Vi börjar med det stora rummet, som alltså är uppdelat i flera mindre. Man kommer direkt in till faktaböckerna, och de två datorerna som finns. Rummet är upplyst av stora fönster, ljus och fräscht med vitt tak och vita väggar. Det finns tavlor på de väggar som inte täcks av bokhyllor, och det finns krukväxter och andra prydnader. Bland annat finns det en gammal dubbel skolbänk i lokalen, en sådan där stol och bänk sitter ihop med stålskenor, ett gammalt bokskåp och två röda skinnfåtöljer. Rummet är uppdelat med ett mindre för bilderböcker, där boklådorna agerar avgränsning till resten av rummet, och två små med barn och ungdomsböcker (Hcf och Hcg). Vid boklådorna finns det ett runt lågt bord med små robusta stolar till. Det finns även stora bord med stolar i lokalen, för de äldre användarna.

Längst in i lokalen finns sagorummet. Rummet har fasta väggar, och fönster utmed ena väggen. Även detta rum är vitmålat. Det finns en öppen spis, en fåtölj för sagoberättaren, kuddar för barnen och leksaker. På golvet ligger en matta. Detta är ett hemtrevligt litet rum, och vi drömmer oss bort till sagorna som säkert berättas där för nyfikna små öron.

I motsatta änden av barnavdelningen, precis vid ingången, finner man ungdomsrummet. Det är en kontrast till resten av biblioteket, och en kontrast till den uppfattning vi har haft om bibliotekslokaler, och inte likt något annat vi sett. Rummet är blått, i en mörk nyans. Det är mörkt, som i skymning i rummet. Det är möblerat med en soffa, en fåtölj, ett bord med stolar och bokhyllor med ungdomslitteratur. Det är ett helt underbart rum, och vi är väldigt förtjusta i den känsla det ger. Det är verkligen ett rum som får oss att associera till tonåringar. Det är inbjudande att ta en bok och krypa upp i soffa eller fåtölj

---

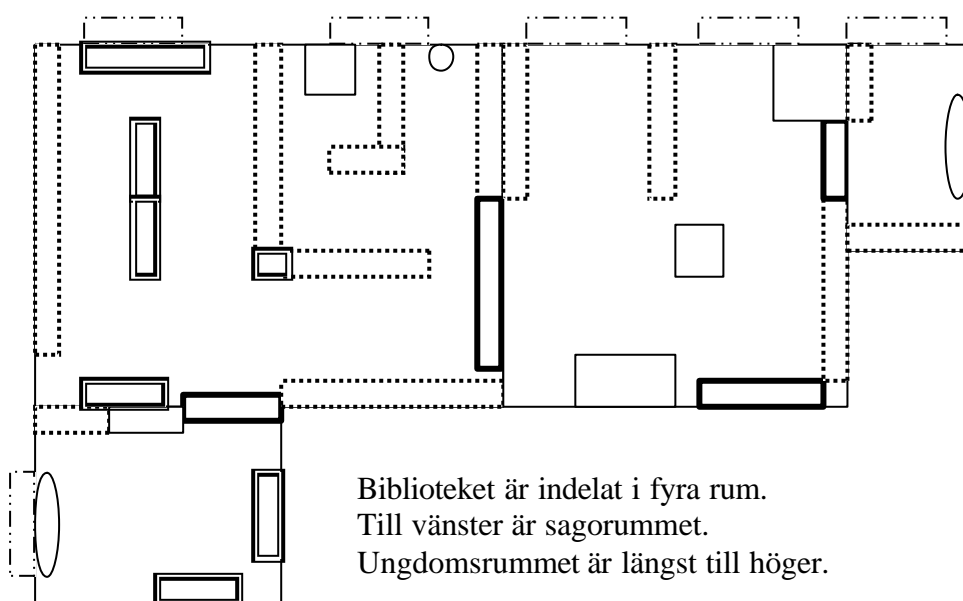
¹⁶²Nationalencyklopedin 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

och mysa. Rummet ger en avskildhet, man ser inte in i rummet förrän man står i dörröppningen.

Enligt kommun B:s biblioteksplan hör barn till kategorin gräsrotter i biblioteksverksamheten. Det är med barnen resten av familjen kommer i många fall. Barn- och ungdomsverksamheten ska bestå av ett varierat kulturutbud för samtliga barn och ungdomar i kommunen. Man vill skapa mötestillfällen på biblioteket, genom bland annat teatrar och skolsamarbete. Verksamheten för barn och ungdom består av utlån av medier, teater, sagostunder, musik, film, lovaktiviteter, tävlingar, sommarboken och utställningar. Det finns samarbete med skolan, man har bokprat för skolklasser, studiebesök och runtvisningar för klasser och andra grupper, till exempel BVC-grupper. Man har sagorum och ungdomsrum. Det finns en särskild äpplehylla för barn.

Vi upplever barnavdelningen som rymlig, och väl tilltagen. Alla åldersgrupper representeras, och det utmärkande ungdomsrummet var mycket trevligt. Bibliotekslokalen har verkligen utnyttjat fenomenet med rum i rummet, då det största rummet är uppdelat i tre små rum, och ger barnavdelningen sex små rum. Inredningen ger en aning gammaldags känsla, som får oss att tänka på äldre bibliotekslokaler. Bortsett från ungdomsrummet, som verkligen är ungdomligt.

Bibliotek B

6.2.3 Bibliotek C

Kommunen där bibliotek C stadsbibliotek är 440 km² stor. År 2005 hade kommunen 18 507 invånare.¹⁶³ Förutom stadsbiblioteket finns det i kommunen tre filialer, men ingen av dessa är i bruk för allmänheten.

Bibliotek C finns i stadens centrum, i ett eget hus i markplan. Då vi kommer in genom entrén befinner vi oss i ett torg i bibliotekets mitt. Till vänster ligger barnavdelningen. Det finns inga tydliga skyltar dit, men den går lätt att hitta ändå. När vi kommer in i barnavdelningen ställer vi oss och bara tittar – vad ljust det är här och vad mycket det finns att se. Det första vi får se när vi höjer blicken är ett stort spöke som hänger i taket. Sedan ser vi en drakorm som ringlar uppför en skyltpelare. Senare ser vi att det ovanpå en av hyllorna står ett jättelikt träd som ger oss en lektion i hur ämnesindelningen fungerar. Detta träd torde dock vara både svårt att få syn på och svårt att se texten på för en kortare person. Vi märker tydligt att här tycker man att skyltning av medier är viktigt. Böcker, filmer och skivor står uppställda i hyllplanen, på lister på väggarna och på särskilda skyltpelare och skyltvagnar. Det står böcker i alla fönstren och vid ingången till barnavdelningen och det finns bokjuryplancher uppsatta i alla rummen. Häften med boktips finns utlagda i hyllorna, i fönstren och på informationsdisken. Tanken slog oss att det lätt kunde ha sett rörigt ut, men den uppfattningen fick inte vi. Det kan ha berott på att det inte var några böcker uppställda ovanpå hyllorna och att det var gott om utrymme mellan de medier som var uppställda på samma hylla.

Barnavdelningen på bibliotek C består av tre rum, ett större med bilderböcker, föräldrahylla och faktaböcker, ett mindre med skönlitteratur, serier och tidskrifter för barn och ungdomar från tioårsåldern och ett kombinerat sagorum/tyst lärum. Vi upplever alla rummen som ljusa och luftiga. Det större rummet har stora fönster längs med hela långväggen. Motsvarande långsida har öppnats upp av tre stora valvbågar mot den stora mittendelen av biblioteket där videofilmer och referenslitteratur finns. Denna del av biblioteket har stora takfönster, vilket gör att det blir väldigt ljust. Det mindre rummet i barnavdelningen har fönster längs två väggar. Sagorummet har fönster längs hela ena väggen. Dessa fönster går från golv till tak och kan vid behov täckas för med kraftiga persiennliknande gardiner. I övrigt saknas gardiner och istället är fönsterkarmarna målade med mönster. Väggar och tak är vita i hela avdelningen. Det står hyllor runt om väggarna, men även fristående hyllor som fyller upp och delar av rummen. Längst in i barnrummet finns boklådor med bilderböcker, och låga möbler; ett runt bord med stolar, en låg soffa vid ett fönster, en vanlig soffa vid faktaböckerna och stadiga pallar så att barnen ska kunna nå högre i bokhyllorna. Det finns en del bilder på väggarna, och mjukdjur på hyllorna. Utmed fönstren finns bänkar, läslampor och stolar. Det finns även ett bord med stolar i vuxenstorlek och en barnstol för riktigt små barn. Längst in i det mindre rummet finns bord med stolar och bänkar att sitta på utmed fönstren. Där finns också en gungstol vid serieböckerna och ett bord med schackbrädeyta. Från ungdomsrummet kan man komma till ett sagorum som även

---

¹⁶³Nationalencyklopedin 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

används som tyst läsesal av både vuxna och barn. Därinne är sparsamt möblerat med läslampor, en sagofåtölj, en soffa, ett mindre bord med stolar och ett högt bord med höga pallar till.

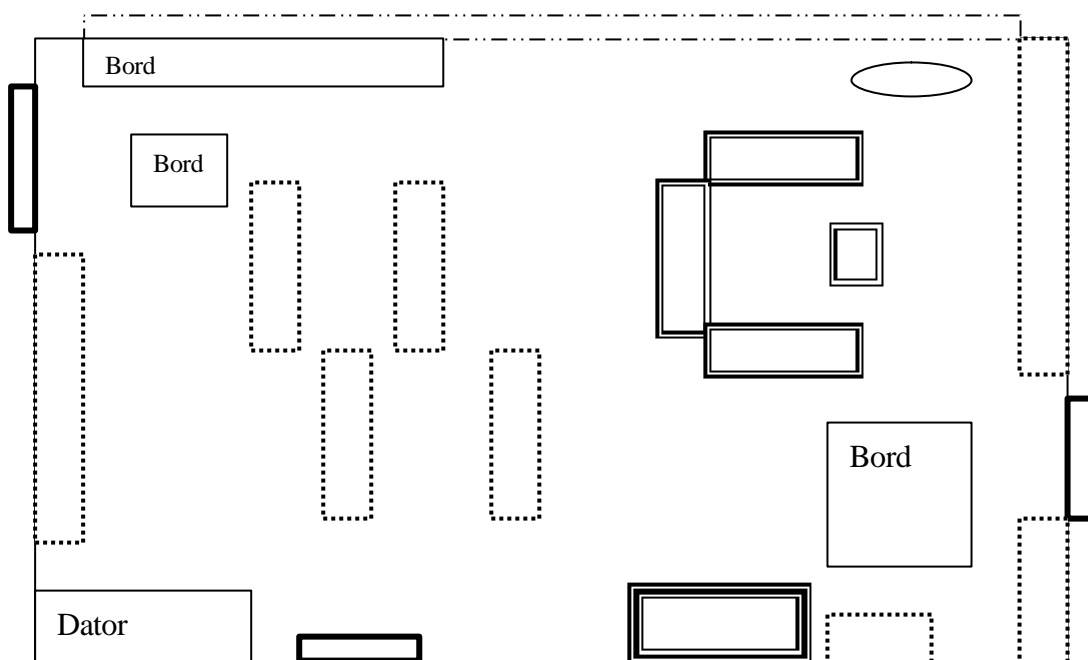
Barnen har en egen informationsdisk, där en bibliotekarie kan ta hand om deras frågor. Disken är bemannad några timmar på eftermiddagen, men det går att fråga efter en barnbibliotekarie/assistent. Informationsdisken är placerad under den mittersta valvbågen på den väggen som vetter mot vuxenavdelningen. Mitt emot barnavdelningens informationsdisk - om bibliotekarien vänder sig om - finns de vuxnas informationsdisk där.

Det finns en speldator inne på barnavdelningen, men ingen dator som barnen kan använda för att söka i bibliotekets katalog. Alldeles utanför barnavdelningen bredvid vuxeninformationsdisken finns det två datorer för sökning i katalogen.

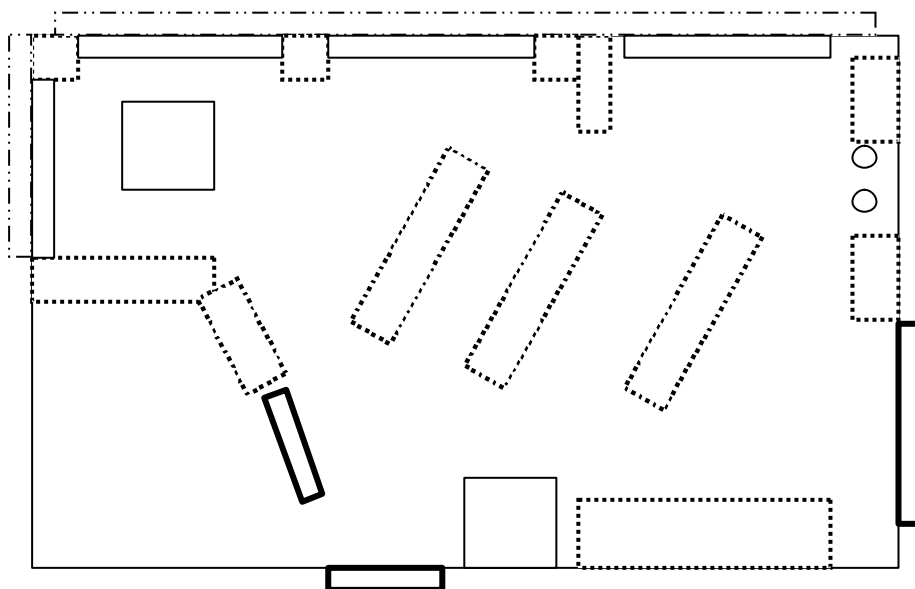
När vi var på väg ut ur biblioteket passerade vi trappan ner till källaren, där satt en skylt som talade om att besökarna gärna fick gå ner i det öppna magasinet. Vi gick ner och befann oss i en gigantisk lagerlokal för böcker. Efter att nästan ha gått vilse bland hyllorna hittade vi hyllmeter efter hyllmeter med magasinerade barnböcker. En mycket trevlig upptäckt.

Vi tycker att helhetsintrycket av bibliotek C:s barnavdelning är ljus och välkomnande, men det kändes lite som att komma in i ett klassrum.

I bibliotek C:s biblioteksplan går bland annat att läsa att biblioteket är ett folkbibliotek vars målgrupp i första hand är kommunens invånare. För barnavdelningen handlar det om barn och ungdomar som enskilda låntagare, och barn inom omsorg och skola. Bibliotek C ska ge barn och unga tillgång till ett brett kulturutbud av hög kvalitet. Barn och ungas läslust och språkutveckling ska främjas med sagostunder, bokprat för skolklasser, besök för förskolor och författarbesök. Andra verksamheter i biblioteket är föreställningar med teater, film och musik. Det ska finnas en bemannad informationsdisk på barnavdelningen.

Barnavdelningen. Dörren uppe till vänster leder till ungdomsrummet.
Dörren i nederkant leder till resten av biblioteket. Den högra är till nödutgång.

Ungdomsrummet. Den högra dörren leder till barnavdelningen.
Den sneda dörren leder till den tysta läsesalen, och den tredje till toalett.

6.2.4 Bibliotek D

Nästa kommun, där biblioteket vi har valt att kalla bibliotek D ligger, har en yta på 676 km². Kommunen hade 2005 ett invånarantal på 49 856 personer.¹⁶⁴ Förutom själva centralorten finns det tio tätorter i kommunen, varav sex har filialbibliotek.

Bibliotek D ligger mitt i kommunens centralorts centrum, i stadens kulturhus. Som besökare kommer man in i en gemensam entré för flera olika kulturella verksamheter, bland annat teater och bibliotek. Detta gör oss först lite förvirrade och det tar en stund innan vi hittar in i biblioteket.

Väl inne i bibliotek D är det välskyltat, alla bokhyllor är märkta med nummer i och barnböckerna finner man, enligt skyltar i taket, på hyllorna xx-xx. Barnavdelningen består av ett långt rektangulärt rum med väggar av rött tegel. Längst upp utmed taket sitter fönstren. Fönsterkarmar, golv och delar av taket är i mörkt trä. Ungefär en meter in från väggarna sitter ett sänkt ”innertak” i vit träpanel.

Lokalen är indelad i sex ”rum”:

- Ett sagorum som är avdelat med riktigt väggar. Vår uppfattning är att rummet används för just sagostunder, men också för mindre barnteateruppsättningar och andra evangemang för barn. Sagorummet är inrett med mörkblå draperier med guldstjärnor och har en glasvägg mot resten av barnavdelningen. Dörren in till detta rum är låst, men vi kan se att därinne finns högre bokhyllor med böcker, en röd örnlappsfatölj och flera travar med uppstaplade stolar.
- Alldeles utanför sagorummet finns det ett rum som är avgränsat av bokhyllor. Därinne finns det tidskrifter, seriealbum och en soffa med läslampa. Där finns också en dator som det går att söka i bibliotekets katalog med.
- För att komma till nästa lilla avskärmade rum, måste vi gå in i faktaboksavdelningen. Den löper utmed de tre små rummen och binder ihop dem med varandra och med biblerboksavdelningen. Faktaböckerna står i fristående bokhyllor. Över dessa bokhyllor hänger det olika saker. Över sporthyllan hänger det till exempel en tennisracket och en tennisboll, och penslar över konsthyllan.
- I de sista två avskärmade rummen, där hyllorna som innehåller litteratur för äldre barn och ungdomar delar av, är det mer sparsamt dekorerat med en mindre fatölj och bord med stolar runt.
- Bilderboksavdelningen är fylld av bokbackar med bilderböcker. Pekböcker och böcker för småbarn finns i små trälådor som står på en låg bordsbänk utmed kortsidan. Ovanför denna bänk sitter väggfasta hyllor som rymmer sagosamlingar, poesi, puzzel och annat. Detta är det största rummet, med mycket detaljer i form av bilder, mjukdjur och prydnader. Där finns små möbler i barnstorlek i mitten. Vid vårt besök är bordet överbelamrat av pågående

---

¹⁶⁴Nationalencyklopedin 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

puzzelprojekt. Det finns också en liten soffa, en liten fåtölj och ett litet bord intill ett ställ med serietidningar för yngre barn.

Överallt i lokalen skyltas det med böcker. Dessa står uppställda på bokhyllorna, på boksnurror och finns upphängda på ett långt snöre i taket.

Alla bokhyllor har hyllbelysning och det finns gott om läslampor. Två av de ”små” rummen och bilderboksavdelningen har anslagstavlor. Informationsdisken hittar vi vid faktaavdelningen. Den är som en ö mellan barnavdelningen och resten av biblioteket. Bibliotekarien är tillgänglig både för barn och vuxna.

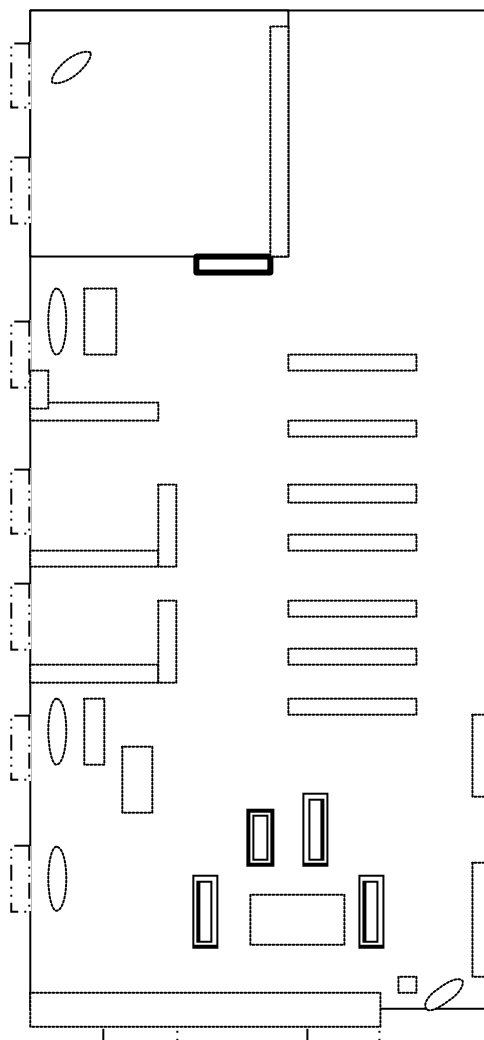
Helhetsintrycket för oss är att lokalen förmedlar en känsla av att vara i ett gammaldags, trångt men mysigt bibliotek. Det skiljer sig från övriga bibliotek i vår studie genom att inredningen är i mörkt, ”slitet” trä. Särskilt det slitna trägolvet och den låga takhöjden bidrar till den ”höga mysfaktorn” i lokalen. Det är dessutom trångt mellan hyllorna, rummen är förhållandevis små och det finns leksaker, mjukdjur, bokvagnar och små utställningsmontrar överallt. Vi tycker ändå att det är välkomnande och det känns inbjudande att sätta sig ner någonstans för att läsa eller pussla eller bara titta.

Enligt bibliotek D-s biblioteksplan ska biblioteket vara en fristad och en mötesplats för barn och unga. Man ska arbeta för att gynna språkutveckling, kulturarv och kulturupplevelser. Barnens behov ska vara ledande genom verksamheten. Bibliotekets verksamhet, lokaler och innehåll ska vara tillgängligt för alla barn och ungdomar, oavsett språk eller handikapp. Biblioteket har samarbete med BVC och förskolor.

Bibliotek D

Barnavdelningen. Rummet uppe till vänster är sagorum.

Till höger är det öppet mot resten av biblioteket.

6.2.5 Bibliotek E

Bibliotek E:s kommun är 1057 km² stor och hade år 2006 ett invånarantal på 31273 personer.¹⁶⁵ Det finns två filialer till stadsbiblioteket.

Bibliotek E ligger relativt centralt i staden och är inrymt i en större kommunal byggnad. Entrén ligger i sluttande markplan, men har både trapp och ramp vid ingången. Barnavdelningen syns lätt när vi kommer innanför entrédörrarna.

Barnavdelningen har vita väggar, vitt tak, stora fönster, ljust golv och ljusa trämöbler och det gör att rummet känns stilrent, stort och ljust. Det är gott om utrymme mellan hyllorna och en del av dessa fungerar mycket tydligt som rumsavdelare. Sagorummet är gjort i ett väl tilltaget hörn av lokalen genom att höga bokhyllor placerats som en halvmåneformad vägg mot resten av bilderboksavdelningen. På golvet i sagorummet ligger en tjock grå, trekantig matta och på den finns det stora kuddar. I sagorummet ryms även en örnlappsfatölj, mjukisdjur och en stor, blå tygtavla som sitter i ögonhöjd för de mindre barnen. I taket i sagorummet hänger det stora blå porslins/glasdroppar. I bokhyllväggen finns det böcker – bilderböcker och kapitelböcker för högläsning – sångböcker och CD-skivor.

När vi kliver ut ur sagorummet befinner vi oss i bilderboksavdelningen med lägre bokhyllor, bokbackar, ett lågt, runt bord och låga pallar. Bordet är omringat av bokbackarna. Där finns även puzzel och en speldator för barn.

Längst till vänster finns ungdomsavdelningen som består av en röd hörnsoffa, anslagstavla och höga bokhyllor med litteratur för tonåringar. I direkt anslutning till ungdomsrummet finns det en datasal. Mellan bilderboksavdelningen och ungdomsrummet finns skönlitteratur för mellanåldern och faktaböcker. Där finns också talböcker och punktskriftsböcker, serier och en anslagstavla.

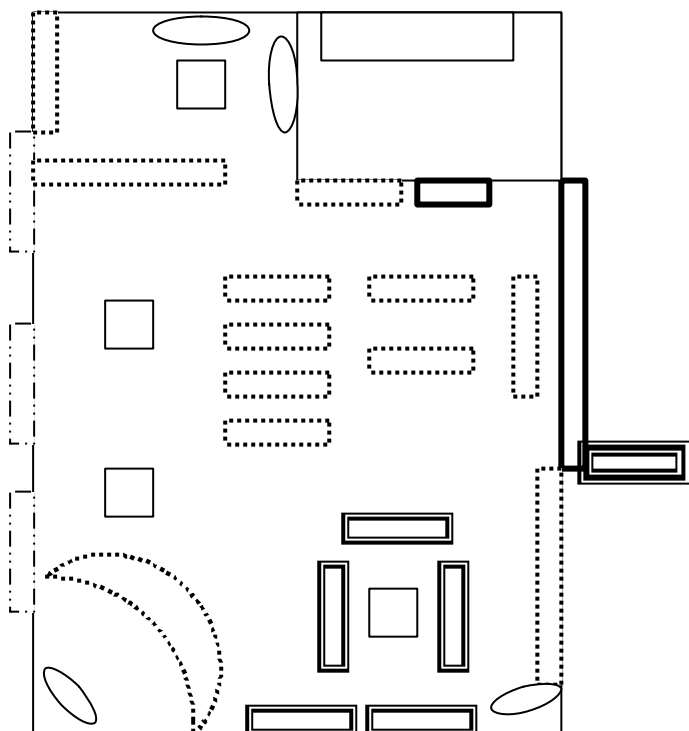
Hela barnavdelningen har ljusa trämöbler och bokhyllor, ljust brun plastmatta på golvet, vitt tak och tunna vita gardiner i fönstren. Det är höga fönster (från golv till tak) på tre sidor. Den fjärde sidan utgör gränsen till vuxenavdelningen och delas genom entrén och informationsdisken. Informationsdisken är hög och är gemensam för barn- och vuxenavdelningen.

Ungdomsrummet är mörkare i färgsättningen och därinne finns en soffa, en anslagstavla, en dator och bokhyllor utmed väggarna för skönlitteratur. Vägg i vägg med ungdomsrummet finns det en datasal med ett flertal datorer som både ungdomar och vuxna får använda.

---

¹⁶⁵*Nationalencyklopedin* 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

Vårt intryck av barnavdelningen är att det är ljust och trevligt och lätt att orientera sig. Sagorummet imponerade på oss, dels för att det var så mysigt och dels för att det var en smart lösning att avskärma ett ganska rejält hörn av lokalen med fiffigt svängda bokhyllor som fungerade åt båda hållen. Däremot kändes det som om exponeringen av bilderböcker inte var framträdande.

Det är en sagohörna längst ner till vänster och rum med datorer längst upp till höger.

6.2.6 Bibliotek F

Bibliotek F-s kommun är 266 km² stor, och där bor 5 848 personer (2002).¹⁶⁶ Bibliotek F ligger i kommunens centralort, vilken inte räknas som stad. Kommunbiblioteket har inga filialer.

Man finner biblioteket i kommunhuset, i utkanten av ortens centrum. Biblioteket ligger på tredje våningen, och det finns både trappor och hiss. Bibliotekslokalen inleds av en kort korridor, med anslagstavlor på väggarna. En dörr in till höger går till ungdomsrummet, rakt fram finns den gemensamma disken för informationsfrågor, utlån och återlämning. Denna disk är gemensam för alla bibliotekets användare, och ligger centralt placerad i biblioteket. Bakom disken finns småbarnsavdelningen. Rummet är avgränsat med hjälp av bokhyllor, så halva rummet blir barnrum och den andra halvan viks åt vuxenlitteratur. Vuxenavdelningen fortsätter även mitt emot ingången till ungdomsrummet. Biblioteket är på det hela taget stort, men barnavdelningen känns en aning trång. Vi tror att skolklasser eller förskolegrupper kan få problem att få plats. Lokalen är överskådlig, och vi finner inga problem att hitta olika delar i den.

Barnrummet har stora gardinförsedda fönster över de låga bokhyllorna, vilka ger ett bra ljus. Vi noterar särskilt de låga bokhyllorna i bibliotek F-s barnrum, det finns inga höga hyllor som är svåra att nå för de små besökarna. På den lilla yta barnrummet disponerar trängs allt det väsentliga. Det finns en färgglad soffa, med mjukdjur och kuddar, böcker finns till skyltning i fönstren och det finns figurer som berättar var olika böcker finns. Det finns en särskild hylla med faktaböcker för små barn. Vi finner en avvikande lösning på detta bibliotek, som vi inte har sett på de andra. Det är avsaknaden av boklådor för bilderböcker. Pekböcker, för bibliotekets allra yngsta användare finns i en låda, men de andra finns i låga hyllor, som kan liknas vid ställ för LP-skivor. Enda nackdelen med detta, som vi kan se vid vårt besök, är att funktionen att bläddra och se alla framsidor efter varandra uteblir. Det enda som uteblir är de låga barnmöblerna. Lokalen ger helt enkelt inte plats för detta. I taket hänger sagofigurer, och det finns blommor i fönstren. Det finns pussel och något spel för barnen. Väggarna, som inte syns särskilt mycket på grund av de väl tilltagna fönstren, är vita, liksom taket. Golvet har en brun plastmatta.

Om barnrummet är trångt, uppväger det rejäla ungdomsrummet det. Vi blev väldigt förtjusta i denna satsning på ungdomarna. Rummet är rektangulärt, med fönster i nederkant. Framför fönstren står en rejäl soffa, med tillhörande läslampa. I fönstret hänger en pappfigur av Harry Potter, detta har vi inte sett på något annat bibliotek, pappfigurer som vänder sig till de större barnen. Det tyckte vi var trevligt. Väggarna runt om kläds av höga bokhyllor, nästan ända upp till taket. De är lite för höga, med tanke på att även mellanbarnens böcker finns i detta rum. I ett av hörnen står en hög, smal hylla på tvären, med lättlästa böcker i. Vid ena väggen finns ett gammeldags vackert träskåp. I skåpet finns kuddar, och vi gissar att ungdomsrummet får agera

---

¹⁶⁶*Nationalencyklopedin* 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

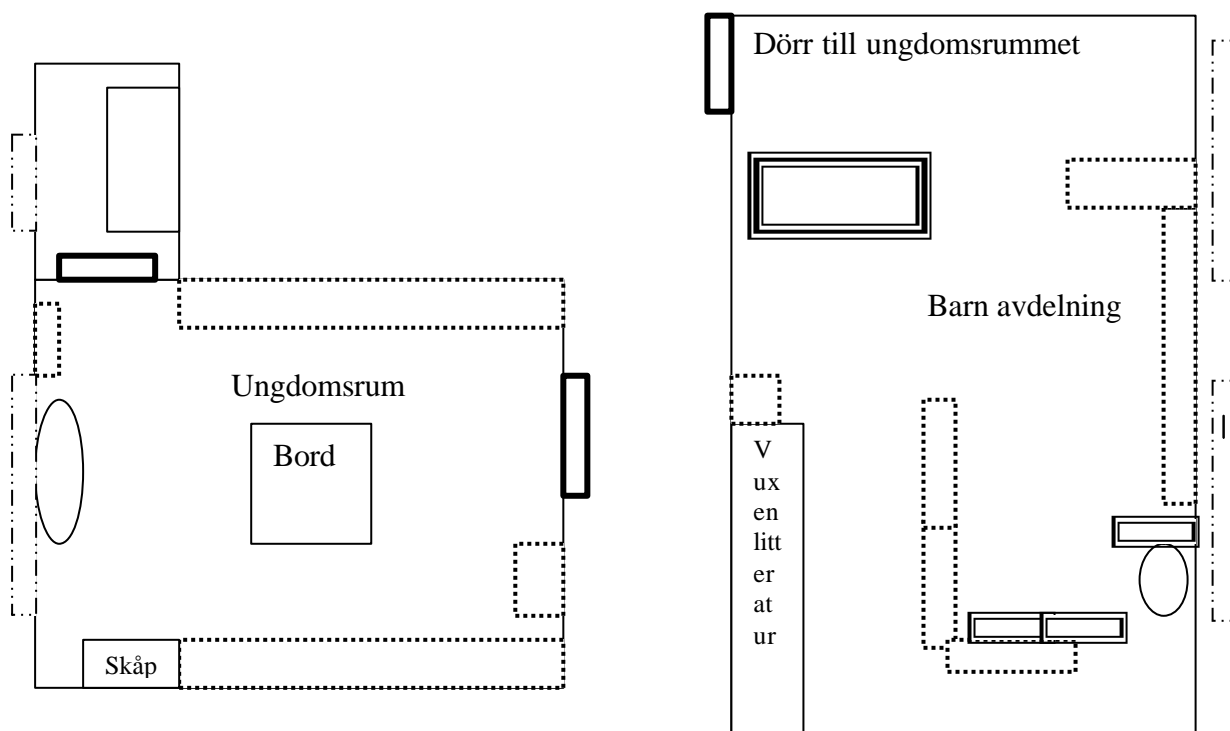
sagorum vid behov, eftersom det går att stänga om sig. Mitt på golvet i rummet står två bord. På det ena finns ett schackspel, som ser välanvänt ut. I ett annat hörn finns ett tråg med serieböcker. Ungdomsrummet ger en hemtrevlig känsla, och en mysig stämning.

Mest imponerade var vi av rummet man kommer in genom en dörr längst ner i ungdomsrummet. Ett litet, avlångt rum, med precis lagom plats för två skrivbord med varsin dator. Det är fönster in även i detta rum, men ingen annan ingång än genom ungdomsrummet. Barnen kan få studiero, och kan sitta i lugna och ro i ostördhet. Rummet är ganska kalt, endast gardiner utsmyckar rummet. Detta känns dock inte som en nackdel, utan ger en neutral arbetsmiljö.

Vi tycker att bibliotek F ger ett ombonat helhetsintryck. Det är ljusst och gemytligt, om än trångt, och känns som en plats att trivas på.

Ungdomsrummet till vänster, med datarummet längst upp.

Barnavdelningen till höger, pusslas ihop med dörren på höger respektive vänster sida. Barnavdelningen har inte väggar överst och underst, där fortsätter övriga biblioteket.

6.2.7 Bibliotek G

Denna kommun är 406,8 km² stor. I hela kommunen bor det 12988 personer, varav 3175 är i åldern 0-18 år. I själva tätorten bor det 4655 personer.¹⁶⁷ I kommunen finns kommunbiblioteket och några filialer till detta.

Biblioteket har en barnavdelning och ett ungdomsrum. Biblioteket delar byggnad med kafé, apotek, vårdcentral, bio etc. Innan man kommer in i själva biblioteket finns det först ett tidningsrum med dagstidningar. Själva barnavdelningen är uppdelad i två små rum, där bokhyllorna fungerar som rumsavdelare. I det första rummet finns bilderböcker i fyra bokbackar, faktaböcker för barn i bokhyllor längs ena väggen och på golvet vid fönstren står ett lågt ovalt bord med turkos yta. Det har vi inte sett i något av de övriga observerade biblioteken. I den hyllsektion som avgränsar de båda rummen från varandra finns böckerna märkta med Hcf. I nästa lilla rum, vilket är lika stort som det första, finns hälften av barnavdelningens Hcg-böcker och ett större bord med stolar. Där finns även en soffa. Barnavdelningen är belägen med ena långsidan mot ytterväggen, vilken är täckt av stora fönster. Den andra långsidan, liksom ena kortsidan vetter mot resten av biblioteket.

Ungdomsrummet ligger inte i direkt anslutning till barnavdelningen, utan består av ett eget, kvadratisk, rum med riktiga väggar, placerat längre in i biblioteket. Där finns stolar och bord och en soffa. Ena väggen har fönster. För att hitta ungdomsrummet måste vi alltså gå längre in i biblioteket där en bred portal på höger sida avskärmar ungdomsrummet från bibliotekets fackavdelning. I ungdomsrummet finns det ungdomslitteratur och tidskrifter.

Detta biblioteks barnavdelning känns ganska trång, samtidigt som vi förundras över hur lätt det är att hitta. Rummen känns begränsande, men det finns ändå möjlighet att sitta och läsa eller rita eller pussla. Fönstren gör att det blir ganska ljust och gardinerna gör mycket för stämningen. Förutom gardinerna finns det inte särskilt mycket utsmyckning. Knubbarna har sedvanliga bilder och faktaböckerna är indelade ämnesvis.

Det finns inga datorer i barnavdelningen, men alldeles utanför ungdomsrummet finns det en sökdator.

Informationsdisken är sammanslagen med utlåningsdisken. Denna är placerad mitt emot barnavdelningen, så att den som arbetar i disken ser rakt in i hela barnavdelningen. Disken är i ståhöjd för vuxna.

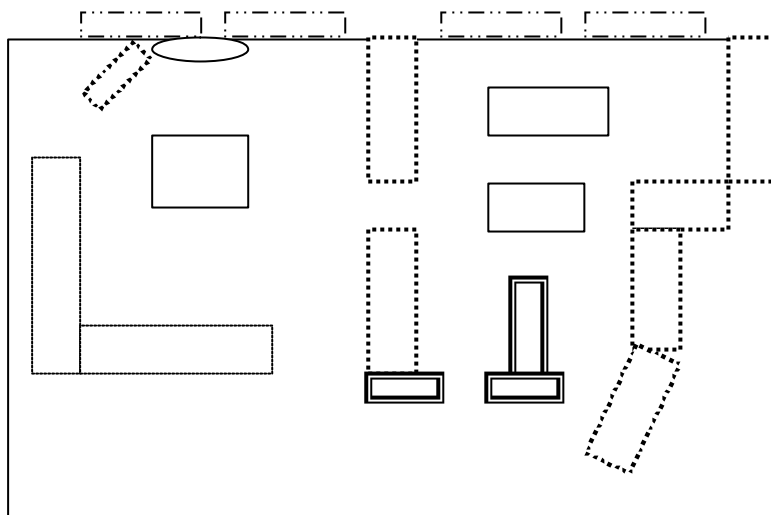
Det märks tydligt att detta är ett av de mindre kommunbiblioteken, men att det trots små utrymmen har avsatt en ganska stor yta för barn- och ungdomsavdelning.

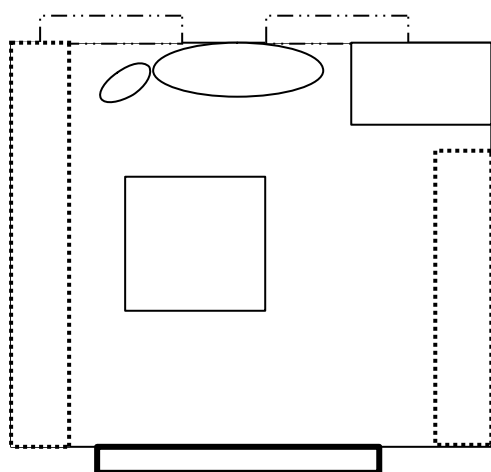
¹⁶⁷ *Nationalencyklopedin* 2006-06-20. (För att inte riskera att avslöja vilken kommun det rör sig om, anger vi inte hela källan).

Bibliotek G

Barnavdelningen är belägen vid ingång (till höger). Har väggar överst och till höger, annars gränsar den till resten av biblioteket. Informations- och lånedisk finns i höger nederkant, utanför bild. De två hyllorna med svagare markering är vuxenlitteratur, men de fungerar som rumsavdelare till barnavdelningen.

Ungdomsrummet ligger längre in i biblioteket, som ett eget rum

7. Diskussion och slutsatser

Enligt vår frågeställning ville vi ta reda på vad det fanns för idéer om barnbibliotekslokalens inredning och utformning, hur ett urval bibliotek ser ut idag i Sverige, i början på 2000-talet och hur barnbibliotekslokalens inredning kan förklaras utifrån Giddens struktureringsteori.

Litteraturen ger en bild av den perfekta barnlokalen som ska vara spännande, tillmötesgående, flexibel och praktisk. Alla användare ska känna sig välkomna, och kunna tillgodose sitt behov i lokalen. Barnbibliotekslokalen ska vara funktionell och kunna rymma olika grupper med olika många besökare. Både en grupp elever eller ett enskilt barn som vill sitta i avskildhet och läsa. Detta ger lokalen ett behov av både stora ytor och avskilda rum. Enkelheten i att hitta och kunna uträtta många ärenden på egen hand eftersträvas. Till exempel att användaren själv ska kunna söka i katalogen på lättillgängliga datorer, att användaren ska kunna hitta det den söker med hjälp av skyltar, i vissa fall kan till och med utlån ske på egen hand. Skyltningens utformning och placering är viktig. Skyltar för barn i förskoleåldern behöver inte innehålla text, utan endast ha en bild som vägledning.

De mest grundläggande praktiska förutsättningarna för lokalens funktion, såsom toalett, handikappsvänlighet och nödutgångar är en självklarhet att de ska finnas.

Det krävs en hel del av lokalens möblemang. Möblerna för de små barnen ska vara stabila, robusta och tåliga, med rundade hörn för att undvika skador. Till de större barnen och till de vuxna som använder barnavdelningen behövs det högre bord och stolar. Soffor, kuddar eller fåtöljer är viktiga för att ge en mysig och hemtrevlig läsmiljö. Det behövs både bord med riktiga stolar och soffor eller bekväma platser - de förstnämnda till studiesituationer, de sistnämnda till läsning och avkoppling.

Bokhyllorna har en av de viktigaste rollerna i biblioteket, eftersom de förvarar det man kopplar till biblioteket – böckerna. Hyllor ska vara praktiska. De får inte vara för höga, små barn bör ha lägre hyllor, medan ungdomar kan ha lite högre hyllor, dock inte högre än 195 cm för de äldsta. Hyllor kan vara väggfasta eller fristående, och de bör inte vara fulla till bredden, utan bör kunna ge plats åt nya böcker, och lite rymd att bläddra i. De ska vara belysta, så att det med tydlighet går att läsa på bokryggarna. Placeringen av böcker följs oftast av SAB-systemet. Man kan med fördel dela upp böcker i olika populära ämnen och prova olika lösningar. Det är viktigt att visa upp böckerna, att exponera dem. Detta kan ske på en rad olika sätt, vilket det tipsas brett om i litteraturen. Det är viktigt att exponera böcker för att berätta vad som finns och för att locka användarna att låna.

Informationsdisken, och även utlåningsdisken, får inte vara för hög, och den ska vara placerad så att barnen kan nå den utan att behöva gå långa omvägar i lokalen. Angående datorer i lokalen finns det delade meningar om. De flesta anser att datorn i bibliotekslokalen är självklar, medan andra tycker att den stör och hindrar barnen från att ta det lugnt och läsa. Det finns praktiska råd i litteraturen angående arbetsmiljön kring datorn i fråga om höjder på bord och stol, och bländande ljus.

Biblioteket ska vara en "mysig" plats, därför finns det olika sätt att dekorera lokalen på. Det ska vara en plats där barnen vill spendera tid och återkomma till, där man kan känna sig som hemma. Färgen på väggarna spelar roll för hur lokalen uppfattas, liksom om det finns gardiner, krukväxter, tavlor etc. Leksaker är lämpligt att ha vid de minsta barnens avdelning, som kriter, mjukdjur eller pussel.

Helhetsintrycket av biblioteket är viktigt. Så fort en person kommer in i ett rum "sugs" helhetsintrycket in. Helheten är rummets form, är det stort eller litet, rektangulärt eller fyrkantigt, högt eller lågt? Är det ödsligt eller inrett, ljust eller mörkt? Även lokalens färg och material påverkar. Barnbibliotekslokalen bör vara attraktivt utformade, så att barnen vill komma dit igen, den ska signalera att barnet är välkommet redan då det kommer innanför dörren till biblioteket. Biblioteket ska vara en plats där barn vill spendera tid, med en vänlig atmosfär. För att detta ska upplevas måste alla detaljer i lokalen smälta samman till någon slags enhetlighet.

Frågan om hur barnbibliotekslokaler i dagens Sverige, i början på 2000-talet, är inredda, har vi delat in i olika situationer.

Situationen då användaren lånar medier borde inte skapa några fysiska svårigheter i barnbibliotekslokalerna vi har observerat. Det är viktigt att medierna är lätta att hitta, inom räckhåll och uppställda på ett för användaren begripligt sätt. På samtliga bibliotek har man använt sig av SAB-systemet. Detta kan ge svårigheter att finna vad man söker, men här är skyltningen till stor hjälp. Även exponeringen av medier hjälper till att hitta det som söks, såvida exponerade medier finns i anslutning till rätt hylla. Alltså så man inte finner en exponerad bok om svensk historia vid hyllan med husdjur. Fungerar däremot exponeringen på ett riktigt sätt visar den vägen för användaren till rätt hylla och fungerar även som boktips. Vilket i sin tur är ytterligare ett steg i riktningen mot fysiskt välbefinnande för användaren. Finns det välplacerade boktips i broschyrer eller på planscher i barnbibliotekslokalen, kan användaren själv i lugn och ro se på tipsen och finna något passande. Detta kan vara särskilt bra för den användare som inte gärna ber om hjälp över disk, utan heller själv letar. Om användaren känner ett obehag inför frågorna i biblioteket blir även den fysiska upplevelsen av besöket mindre tillfredsställande.

Vissa detaljer, som kanske oftast inte noteras, är viktiga för huruvida barnbibliotekslokalen fungerar praktiskt eller inte. Till exempel är lokalens belysning viktig. Är lokalen höljd i dunkel kan det vara svårt för låntagaren att se vad som egentligen är tryckt på bokryggarna. Medan bländande ljus däremot gör upplevelsen i biblioteket obehaglig för användare. Barnbibliotekslokalerna vi har besökt har dock varit lagom belysta, varken för ljusa eller för mörka. De flesta av barnbibliotekslokalerna har dessutom haft hyllbelysning, just för att lysa upp bokryggarna på böckerna som står på hyllorna.

Vi ser vidare på nästa situation, då användaren använder barnbibliotekslokalen för läsning. I samtliga barnbibliotekslokaler finner vi soffor, eller fåtöljer. Där kan föräldrar/vårdare läsa för barn, eller barn eller vuxna användare kan läsa själva. På biblioteken finns platser avskilda för läsning för att minimera störningsmoment.

För speciella tillfällen, som bokprat, sagostunder eller undervisning finns i nästan samtliga barnbibliotekslokaler avskilda rum där man kan hålla verksamheten ostört från övrig verksamhet i lokalen bakom stängda dörrar. Dessa rum är dessutom ofta utsmyckade med diverse prydnader för att sträva efter att ge användaren en angenäm stund i rummet.

Till informationssökning behövs ibland en dator med Internettillgång. Alla de barnbibliotekslokaler vi har observerat har kunnat erbjuda detta. Datoren har i de flesta fall varit placerad i lokalen där viss mån av avskildhet har kunnat fås. Informationssökning handlar även om sökande i böcker, broschyrer och annat material som erbjuds i barnbibliotekslokalen. Även i denna fråga är diskussionen om huruvida informationen är lättillgänglig eller inte viktig. Barnbibliotekslokalens uppbyggnad och struktur är därför av yttersta vikt för hur användaren ska kunna tillgodose sitt informationsbehov på ett tillfredställande sätt.

Lekmöjligheter förekommer i barnbibliotekslokalen, i form av pussel, papper och kriter, i vissa fall spel, och mjukdjur eller dockor. För pussel, spel och kriter finns möjligheten att för de yngre användarna, som aktiviteterna främst vänder sig till, använda de låga barnmöblerna som är placerade på samtliga observerade bibliotek i anslutning till bilderbokstrågen i lokalen. Mjukdjur och dockor finns främst på soffor eller i fåtöljer, men även på bokhyllor, i fönster eller på prydnadshyllor.

I en del fall kan lokalen hindra verksamheten. Lokalen påverkar den verksamhet som pågår där i alla avseenden. Är lokalen mörk och dåligt upplyst kan användaren av praktiska skäl inte vistas i barnbibliotekslokalen för att läsa, utan kommer förmodligen endast ägna en kort stund åt sitt besök. En barnbibliotekslokal utan möbler inbjuder inte användaren till att stanna längre stunder, eller att läsa i lokalen. En barnbibliotekslokal utan tillgång på sagorum, eller annat rum, med avgränsning från övrig lokalyta, får svårt att genomföra verksamhet som där avskildhet från övriga användares verksamhet kan vara ett krav. Till exempel en sagostund med små barn där man sjunger och leker. Respekten för olika användargrupper måste finnas så att ingen användare känner sig störd eller kränkt av övrig verksamhet. Lokalen påverkar i alla avseenden den verksamhet som ska hållas i den.

Den perfekta biblioteksmiljön går inte att erbjuda, och vi kan inte veta hur barn uppfattar miljön. Barn ser och uppskattar ofta andra inslag i miljön än vad vuxna räknar med att de ska. Bibliotek handlar om platser för utbildning, rekreation, kontemplation och inspiration. Biblioteket ska vara en plats som stöder barnets upptäckande natur, dess sökande efter svar och lösningar, dess experimenterande, och dess behov av njutningen i att få vara ifred och kura ihop sig med en god bok. Biblioteket är som en palett, där alla färger är lika viktiga för helheten. Vi tycker att de barnbibliotekslokaler vi har besökt har uppfyllt måttet av att vara "användarvänliga" och trivsamma. På de flesta bibliotek har vi känt oss välkomna till en trevlig miljö med mycket prydnader och detaljer. Vi upplevde att det som sades i litteraturen stämmer, att allt i lokalen påverkas av vartannat, som belysningen, färgsättning och inredning. Sedan kommer alla detaljer till och skapar rummets individuella prägel. Samtliga bibliotek har samordnat allt detta och skapat rum i det rum som är bibliotekets helhet.

Hur kan barnbibliotekslokalens inredning och utformning och sambandet mellan barnbibliotekslokalen, användarna och verksamheten förklaras utifrån Giddens struktureringsteori?

Vi har tagit till fasta på en del påståenden från Giddens struktureringsteori. Giddens talar bland annat om svaga och starka strukturer. Vi skulle vilja säga att barnbibliotekslokalerna har en ganska stark struktur. Detta på grund av att inredningen förmedlar ett starkt intryck av att dessa rum är för barn – här hittar man inte särskilt mycket av vare sig medier eller inredning som vänder sig till den vuxne låntagaren. Barnen står i centrum – det är rummets kontextualitet. Det barnbibliotekets lokal som rum förmedlar är viktigt.

Det helhetsintryck som barnbibliotekslokalen förmedlar skulle kunna sägas vara rummets sociala kontext – alltså ett samhälleligt system som påverkar användarna och som likaledes påverkas och accepteras av användarna (som grupp). Med detta menar vi att barnbibliotekslokalens fysiska utformning, rummets inredning, har betydelse för det samhällssystem som är barnbibliotekslokalens kontext och därmed alltså även för verksamheten i lokalen. Även om rummet bara är en liten del – har det ändå betydelse.

Giddens menar att det inte är storleken på en lokal, utan det sociala systemet som ”befinner sig” i lokalen, som är avgörande för ”rummet”. Vilket är då det sociala systemet i barnbibliotekslokalen? Bibliotekslagen säger att alla medborgare ska ha rätt till ett folkbibliotek. Barn och ungdomar är en användargrupp som ska belysas med extra uppmärksamhet. Biblioteket ska sträva efter att främja läslust och sprida kultur, information och upplysning. Bibliotekslagens paragrafer syftar direkt på bibliotekets lokaler som platsen där man ska uppnå målen med lagen. Främjandet av läslust kan till exempel ske genom bokprat eller sagostunder, men även likaväl genom att användaren strosar runt i lokalen och lånar ”på måfå”. I informationsfrågan spelar tillgången till användning av dator och Internet en viss roll i dagens samhälle. Barnbibliotekslokalen bör kunna tillgodose användarens behov av datoranvändning i den mån det handlar om informationssökning.

Barnbibliotekslokalens sociala system är alltså att den ska vara just en mötesplats – ”ett kommunens vardagsrum”, där användarna kan träffas och ha trevligt, men också vara ifred för att läsa eller söka efter information. Där ska finnas möjligheter att ta del av kulturellt utbud och det ska även fungera som en plats där litteratur och informationskompetens kan komma in i skolarbetet och språkutvecklingen. Barnbibliotekslokalen ska alltså vara en social mötesplats för alla, där alla kan känna sig välkomna, och som är anpassad för alla. Man kan mötas både virtuellt och i verkligheten. Man finner mötesplatser överallt i bibliotekslokalerna. Dels vid datorerna, för virtuella möten, och dels runt om i lokalen. I soffor, där barn och ungdomar kan sitta ner och språka, runt bord och vid hyllorna. Möblernas utformning och placering i lokalen är viktig, för att kunna skapa detta.

Vi finner zoner för avskildhet i bibliotekslokalerna, på lite olika sätt i de olika lokalerna. Något bibliotek har ett avskilt datarum, något en soffa i ett rum, eller omgärdat med bokhyllor. Bord för studiesyfte finns placerade i hörn och utmed väggar, dolda bakom hyllor. Detta är de zoner Giddens pratar om som bakregioner. Motsatsen –

frontregionerna – finner vi på de öppna torg och ytor som finns framför diskar, eller runt de lägre boklådorna, där sikten är fri över dem. Även i lokaler med lägre fristående hyllor, eller lokaler där alla hyllor står utmed väggarna och det är öppet i mitten.

Giddens talar om regionalisering, att lokalen anpassas efter användarens behov av lokalen från tillfälle till tillfälle. Man kan alltså använda samma lokal till olika verksamheter. Vi ser detta i bibliotekslokalerna vi har observerat. Soffan mitt i en lokal kan användas av ungdomar som läser tidskrifter, eller av mamman som väntar på att barnen ritar eller pusslar, eller dagbarnvårdaren som läser sagor och så vidare. Utlåningsdisken kan bli platsen för många olika möten mellan användare och bibliotekarie, till exempel ett barn som berättar om en bra bok, eller en tonåring som vill boka en tid till datorn.

Då vi ser på barnbibliotekslokalen som ett samhällssystem utifrån Giddens struktureringsteori ser vi lokalen som ett flexibelt instrument för vad användaren väljer att se den som just vid det enskilda tillfället användaren kommer till biblioteket. Syftet med besöket kan vara olika från gång till gång, och lokalen ses med olika ögon från olika tillfällen. Om till exempel ett barn kommer och ska låna böcker med sina föräldrar en dag, ser barnet i första hand hyllorna med böcker. Då samma barn kommer en annan dag med sina kompisar utan egentligt mål ser de sofforna som en bekväm och trevlig plats att umgås på, för att en tredje dag endast använda Internet på datorn för att söka information till ett skolarbete. För att kunna kallas ett rum i Giddens mening, måste där även finnas aktörer som handlar i samspel med det fysiska rummet som kontext och som utgör handlingens kontextualitet. Rummet växlar mellan att vara informationssökningsplats och en plats att umgås på efter användarens behov.

Rummets fysiska/materiella struktur är också viktig, enligt Giddens. Intrycket av rummet förstärks av vilka medier som finns i lokalen och hur medierna är organiserade. Vad som framhävs i lokalen spelar stor roll för vilket intryck lokalen förmedlar. De bibliotek vi har besökt har alla flitigt exponerat böcker. Vi skulle vilja påstå att det är böckerna som kommer i centrum i alla dessa lokaler, men central i alla lokaler finns även datorn. Det styrker den traditionella bilden av en bibliotekslokal, men den får även ge vika för andra delar av bibliotekets viktiga inredningsdetaljer. En annan sak som framhävs är inte en sak, utan många. Vi tänker på alla detaljer som får oss att känna att lokalen vi är i är riktad till barn och unga. Det är figurer, bilder och alla andra detaljer utöver de praktiskt nödvändiga föremålen i en bibliotekslokal. Helhetsintrycket kommer in här. Det är det som gör vad vi känner för lokalen vi befinner oss i. Allt smälts tillsammans i det förstaintrycket. Det är omöjligt att ge ett universalt svar på vad helhetsintrycket ger för bild av en lokal, då alla uppfattar saker olika, och ser med olika ögon.

Vår slutsats i frågan om de verkliga barnbibliotekslokalerna påminner om dem som beskrivs i litteraturen, vill vi säga både ett ja och ett nej. I mångt och mycket lever de verkliga lokalerna upp till de praktiska lösningar som beskrivs. Det finns robusta möbler till de minsta barnen, lokalerna är ombonade och hemtrevliga. Men det där lilla extra som efterfrågas uteblir gärna. Att helhetsintrycket är en av de viktigaste delarna då det gäller barnbibliotekslokalens inredning och utformning har vi förstått. I princip alla vi refererar till rämner helhetsintrycket. Inredningen ska matcha och passa ihop, det ska

vara vilsamt för ögat att se på lokalen, inte alltför mycket avvikande. Vi tror dock att denna helhetsintrycksbild av barnbibliotekslokalen är en inlärd bild, en inre syn man får då man tänker på ett bibliotek. För att bilden ska smälta samman får inte veckligheten vara alltför avvikande från den klassiska bilden av ett bibliotek. Det är just detta avvikande som kommer fram i litteraturen då barn och ungdomar har tillfrågats om hur de vill att lokalen ska se ut. Det ska vara annorlunda, utmanande och spännande.

Vår uppfattning är att en barnbibliotekslokal består av många byggstenar och att dessa är beroende av varandra. Faller en bit bort, påverkas de andra delarna också.

8. Sammanfattning

Vårt syfte är att undersöka hur biblioteks barnlokalers inredning och utformning ser ut. Vi gör en kvalitativ analys och våra granskningsverktyg är öppen observation av sju idag befintliga svenska barnbibliotekslokaler och en teoretisk ansats som bygger på Anthony Giddens struktureringsteori. Till grund för observationerna har vi gjort en checklista. Den bygger på litteraturstudier om barnbibliotekslokaler.

Anthony Giddens är en brittisk sociolog född 1938. Han är mest känd för sin ”theory of structuration” och sin holistiska syn på moderna samhällsformer. Giddens struktureringsteori tar upp ett problem som har diskuterats av både Weber, Durkheim och Simmel - om vem det är som skapar de sociala samhällssystemen. I sin teori utvecklar Giddens frågan och han menar att även om människor inte är helt fria att välja sina handlingar och att deras kunskap är begränsad, är de ändå den verkande kraften som för vidare de sociala strukturerna. Sambandet mellan struktur och handling är essensen i samhällsteorin – struktur och handling kan inte förklaras en och en. Detta är grunden till Giddens yttrande ”duality of structure” som innebär att människorna skapar samhället, men samtidigt är fånglade av det. Struktur och handling kan inte analyseras separat, eftersom struktur är skapad, upprätthållen och förändrad genom handlingar, medan handlingar blir meningsfulla enbart genom den strukturella kontexten som finns bakom dem. Giddens menar att sociala strukturer både är skapade av mänskliga handlingar och samtidigt är kärnan till dessa handlingar¹⁶⁸.

Vår problemformulering lyder: Hur kan svenska barnbibliotekslokaler se ut (inredningsmässigt), och är existerande lokaler anpassade efter det som biblioteken vill med verksamheten i barnbibliotekslokalerna?

Vi delar upp problemet och arbetar efter följande frågeställningar:

- Vad finns det för idéer kring barnbibliotekslokaler och deras fysiskt rumsliga egenskaper i litteraturen?
- Hur ser existerande barnbibliotekslokaler ut i Sverige i början av 2000-talet?
- Hur kan barnbibliotekslokalens inredning och utformning förklaras utifrån Giddens struktureringsteori?
- Hur kan sambandet mellan barnbibliotekslokalen, användarna och verksamheten förklaras utifrån Giddens struktureringsteori?

Första kapitlet i uppsatsen behandlar val av ämne, problemformulering med frågeställningar, och historik. Vi definierar också de begrepp som vi anser är särskilt viktiga för förståelsen av uppsatsen. I uppsatsens andra kapitel tar vi upp tidigare forskning kring den nisch inom biblioteks- och informationsvetenskapen som vi inriktar oss på – dvs. forskning som behandlar bibliotekslokaler i relation till barn som

---

¹⁶⁸ Calhoun, Craig (red.) 2002. *Dictionary of the Social Sciences: Oxford Reference Online*.

användare. Det tredje kapitlet benämns metod och där beskriver vi vårt tillvägagångssätt, våra urval och vårt val av litteratur. Sedan följer kapitlet om den teoretiska ansats vi har i uppsatsen. I de följande två kapitlen koncentrerar vi oss på barnbibliotekets lokaler. Vi gör en litteraturstudie och vi gör observationer på existerande bibliotek. Uppsatsen avslutas med diskussion och slutsats.

Det vi har kommit fram till är i korta drag att intrycket av bibliotekslokalen påverkar användaren vid första besöket, men lokalen i sig påverkar användaren på flera sätt. Barn och ungdomar är en grupp som ska tillägnas extra uppmärksamhet.¹⁶⁹ Då bibliotekets användare kommer till biblioteket är det just lokalens utformning som blir det första intrycket. Själva begreppet barn är vagt, enligt FN-s barnkonvention räknas alla människor under 18 år som barn.¹⁷⁰ I barnbibliotekslokalen förvaras material och medier för barn och ungdom. En stor del av användarna av barnbibliotekslokalen är självklart barn och ungdomar. Men man finner även vuxna användare. Bibliotek kan skilja i utseende på grund av att kommunerna har spenderat olika mycket pengar på sina bibliotek.

Alla barn har rätt att kunna delta i bibliotekets verksamhet och alltså även kunna utnyttja lokalen. Men – det finns också barn som har med sig sina föräldrar eller lärare eller andra vuxna. Dessa är också användare av barnbibliotekslokalen.

Biblioteket ska vara en attraktiv mötesplats, och dess miljö ska kunna användas utifrån användarens egna förutsättningar och behov. Man vill skapa mötestillfällen på biblioteket, och göra biblioteket till en mötesplats.

Användaren, i första hand barnet, står i centrum – det är rummets kontextualitet. Det barnbibliotekets lokal som rum förmedlar är viktigt. Helhetsintrycket av biblioteket är viktigt. Lena Lundgren menar att barnavdelningen måste signalera att barnet är välkommet redan då det kommer innanför dörren till biblioteket.¹⁷¹ Margareta Strandberg menar att samtidigt som användaren lätt ska kunna hitta i biblioteket ska trevnad kunna kännas.¹⁷² Även barn som användare tycks hålla med, i alla fall om man får tro svaren från en enkät lämnades till ungdomar i Alingsås med frågan om hur biblioteket ska vara. De svarade att ”Biblioteket ska vara en *mysig* plats”.¹⁷³ Detta menar även Sandlian, när hon i en artikel skriver att barnavdelningen ska vara en plats som barn vill spendera tid på.¹⁷⁴ Biblioteket ligger där det ligger och rummet är som det är. Vi kan inte veta hur barn uppfattar miljön. Sandlian menar att bibliotek handlar om platser för utbildning, rekreation, kontemplation och inspiration. Samtliga bibliotek har samordnat allt detta och skapat rum i det rum som är bibliotekets helhet.

Giddens menar att det inte är storleken på en lokal, utan det sociala systemet som ”befinner sig ” i lokalen, som är avgörande för ”rummet”. Verksamheten påverkas av användarna och användarna påverkas av lokalen och lokalen påverkas av verksamheten.

---

¹⁶⁹ Melldahl, Catharina 2005-10-20. *Bibliotekslagen*.

¹⁷⁰ Ek, Simone, Sällquist, Anna 1994. *Respekt för barnet*, s. 120.

¹⁷¹ Lundgren, Lena 2000. *Barn frågor – kan biblioteket svara?*, s. 70 f.

¹⁷² *Gör det lätt för låntagaren* 1991, s. 29.

¹⁷³ Forsén, Ulla 1994. *Ungdomsbiblioteket. Det lila rummet: Ett konkret exempel från Alingsås*, s. 132.

¹⁷⁴ Sandlian, Pamela 1999. *Information Playgrounds: Creating Children's Libraries*, s. 6.

Giddens talar om regionalisering, att lokalen anpassas efter användarens behov av lokalen från tillfälle till tillfälle. Man kan alltså använda samma lokal till olika verksamheter. Då vi ser på barnbibliotekslokalen som ett samhällssystem utifrån Giddens struktureringsteori ser vi lokalen som ett flexibelt instrument för vad användaren väljer att se den som just vid det enskilda tillfället användaren kommer till biblioteket. Syftet med besöket kan vara olika från gång till gång, och lokalen ses med olika ögon från olika tillfällen.

Vi finner zoner för avskildhet i bibliotekslokalerna, på lite olika sätt i de olika lokalerna. Något bibliotek har ett avskilt datarum, något en soffa i ett rum, eller omgärdat med bokhyllor. Bord för studiesyfte finns placerade i hörn och utmed väggar, dolda bakom hyllor. Detta är de zoner Giddens pratar om som bakregioner. Motsatsen – frontregionerna – finner vi på de öppna torg och ytor som finns framför diskar, eller runt de lägre boklådorna, där sikten är fri över dem.

9 Källförteckning

9.1 Otryckta källor

Observationer

Bibliotek A, 040301.

Bibliotek B, 040303.

Bibliotek C, 040302.

Bibliotek D, 040302.

Bibliotek E, 040305.

Bibliotek F 040305.

Bibliotek G 040306.

Pilotstudie, Borås stadsbibliotek, 040205.

Studiebesök, Biblioteksmuseet i Borås, 040205.

9.2 Tryckta källor

Barn i bibliotek : En idéhandbok om aktiviteter och samarbetsformer (1972). Lund: Bibliotekstjänst: BTJ Tryck AB.

Berefeldt, Gunnar, red. (1998). *Barnens rum*. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning, Universitetet: JINAB.

Bergsten, Gunvor & Levin, Birgitta, red. (1991). *Praktiskt biblioteksarbete: Vägledning i informationshantering*. Stockholm: Tekniska litteratursällskapet.

Calhoun, Craig, red. (2002). Structuration. Ingår i: *Dictionary of the Social Sciences. Oxford Reference Online*.

<http://www.oxfordreference.com.proxy.lib.chalmers.se/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t104.e1613> [06-04-15].

Claesdotter, Annika (2005). *Rummens placering påverkar pedagogiken*. Förskolan. Nr 6:2005, s 30-31.

Davidson, Bo & Patel, Runa (1994). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Dewe, Michael (1995). *Planning and designing libraries for children and young people*. London: Library Association Publ.

Ek, Simone & Sällquist, Anna (1994). *Respekt för barnet: Rädda Barnens skriftserie om Barnkonventionen*. Stockholm: Scandbook

Eriksson, Anna Birgitta (1994). Barnbibliotekets plats i bibliotekssystemet och i kulturpolitiken. Ingår i: *Barnspåret: Idébok för bibliotek* (1994). Lund: Bibliotekstjänst: Faktorn AB. S. 35 – 42.

Eriksson, Anna Birgitta (1994). Barnbibliotekets uppgifter. Ingår i: *Barnspåret: Idébok för bibliotek* (1994). Lund: Bibliotekstjänst: Faktorn AB. S. 43 - 46.

Eriksson, Bibi & Melchert, Eva, red. (1997). *Nycklar till läroriket: texter om lärande, läsande och bibliotek*. Lund: Bibliotekstjänst: BTJ Tryck AB.

Folkbibliotekslokaler: En handbok (1981). Statens Kulturråd. Stockholm: Kulturrådet: Liber Förlag.

Forsén, Ulla (1994). Ungdomsbiblioteket. Det lila rummet: Ett konkret exempel från Alingsås. Ingår i: *Barnspåret: Idébok för bibliotek* (1994). Lund: Bibliotekstjänst: Faktorn AB. S. 131 - 133.

Giddens, Anthony (2003). *Sociologi*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Gör det lätt för låntagaren: Om planering av ett nytt huvudbibliotek i Örnsköldsvik (1991). Örnsköldsvik: Bibliotekstjänst: Kommunbibliotek.

Halden Rönnlund, Nina (2002). *Skolbiblioteket som socialt rum: Om skolbibliotekets placering och utformning*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan, Biblioteks- och informationsvetenskap.

Hammarén, Ann-Charlotte (2006). Rum för barn. *Framsidan*. Nr. 1, s. 8-11.

Hanson, Julianne (2006-02-02). (j.hanson@ucl.ac.uk, Webbansv.). *Professor of House Form and Culture*.

http://www.bartlett.ucl.ac.uk/people/GS_hanson.htm [2006-02-09].

Haraldsson, Marcus (2005-05-22). Svenska Dagbladet. *Här får barnen eget rum*. <http://www.svd.se> [2006-06-02].

Hodászy Fröberg, Vilma (1998). *Tystnaden och ljuset: Om bibliotekens arkitektur*. Stockholm: Carlssons.

Källström, Ulf (2002-09-20). *Bokhylla för funktionshindrade på bokmässan*. http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/vard_o_omsorg,bokhylla_for_funkti_onshindrade_pa_bokmassan [2004-04-21].

Limberg, Louise (1990). *Skolbibliotek för kunskap och skapande: Ett idé- och servicematerial för lärare och bibliotekarier om biblioteket i undervisningen*. Stockholm: Gotab.

Lunden, Tone (2006). *Børnebiblioteket som eksperimentarium: Et udviklingsprojekt på Frederikshavns Bibliotek og Hjørring Bibliotek*.
<http://www.eksp.dk> [06-08-08].

Lundgren, Lena (1996). *Bibliotekskunskap*. Arlöv: Berlings.

Lundgren, Lena (2000). *Barn frågor – kan biblioteket svara?: Om referensarbete för barn och ungdomar*. Stockholm: Katarina Tryck AB.

Länsbibliotek Jönköping, Länsbibliotek Skåne, Regionbibliotek Västra Götaland (2006). *2020 Mars Express: Barns och ungdomars framtidsspaning*.
<http://www.2020marsexpress.se> [2006-06-03].

Melldahl, Catharina (2005-10-20). *Bibliotekslagen*.
<http://www.kb.se/Notiser/Bibliotekslagen.htm> [2006-03-21].

Nationalencyklopedin (1990). Höganäs: Bra böcker. Bd 2, s. 289: Barnbibliotek.

Nationalencyklopedin (1993). Höganäs: Bra böcker. Bd 10, s. 583-584: Key, Ellen.

Nationalencyklopedin (2006-06-20). www.ne.se

Rafste Tallaksten, Elisabeth (2001). *Et sted å lære eller et sted å være? En case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket*. Oslo: Unipub forlag. Diss. Oslo: Oslo University.

Rasmusson, Bodil (2001). *Med barnkonventionen som karta och kompass: I kommuner och landsting*. Uddevalla: Barnombudsmannens och Kommentus Förlag.

Rydsjö, Kerstin (1994). "Ge mig en bra bok om verkligheten": Om informationsarbete på folkbibliotekens barnavdelningar. Ingår i: *Barnspåret; Idébok för bibliotek* (1994). Lund: Bibliotekstjänst: Faktorn AB. S. 79 - 85.

Sandlian, Pam (1993). Designing a Children's Library: A Review. *Public Libraries Quarterly*, Vol. 13(1): s. 17-26.

Sandlian, Pam (1999). Information Playgrounds: Creating Childrens Libraries. *Public Library Quarterly*. Vol. 17, 1999, nr 2, s. 5-13.

Sandlian, Pamela & Walters, Suzanne (1991). A Room of Their Own: Planning the New Denver Children's Library. *School Library Journal*. Vol. 37, Feb1991, s. 26-29.

Skolbibliotek i fortsatt medvind (2002). Bibliotekstjänst. Lund: BTJ Tryck AB.

Space Syntax (2006-02-09). (moodia, Webbansv.). *Space Syntax*.
<http://www.spacesyntax.com> [2006-06-10].

Tidskriften på biblioteket: En dokumentation från konferensen om folkbiblioteken och tidskriften i Malmö den 22 april 1982. (1982). Statens Kulturråd. Lund: Wallin & Dalholm boktr. AB.

Törnfeldt, Maria (2006-06-14). *Det frågeorienterade biblioteket - rapport från studieresa till bibliotek på Jylland och till Partille bokhandel: Länsbibliotek Uppsala med stöd av Stiftelsen Framtidens Kultur.*

<http://www.lul.se/upload/8071/Rapport%20från%20studieresa.pdf> [06-06-14].

Wallinder, Jan & Thomsen, Carl (1959). *Biblioteksbyggnader: Planläggning och inredning av folkbibliotek.* Köpenhamn: Dansk bibliografisk kontor.

Åberg, Åke (1983). Barnbibliotekets betydelse. Ingår i: *Tema: Barnbibliotek: tre uppsatser.* Litteratur och samhälle 1983:1/2. Uppsala: Avd. för litteratursociologi, Litteraturvetenskapliga institutionen. S. 7-41.

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1 - Resultat från observationer

	Bibliotek A	Bibliotek B	Bibliotek C	Bibliotek D	Bibliotek E
Allmänt					
Garderob, krokar i barnhöjd	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej
Toalett	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Toalett med skötbord	Ja	Ja	Ja	Vet ej	Vet ej
Är det skyltat från entrén till barnavdelningen?	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Skyltad nödutgång	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja
Inredning					
Lysrör i taket	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Puktbelysning i taket	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Hyllbelysning	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja
Läslampor	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Låga barnmöbler, (bord, stolar)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Möbler i vuxenhöjd, (bord, stolar)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Läsplatser - fåtölj och/eller soffa	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Läsplatser - bord och stol (studiesyfte)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Färgsättning - väggfärg	Vit	Vit/Blå	Vit	Rött tegel	Vit
Färgsättning - takfärg	Trä	Vit	Vit	Mörkt trä	Vit
Färgsättning - golvmatta	Grå plast	Mörkt trä	Brun plast	Grön plast	Brun plast
Färgsättning - bokhyllor	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag
Färgsättning - möbler (ej soffor i olika tyg)	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag	Ljust träslag
Skyltning - genrer	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Skyltning - särskilda författare	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Skyltning - knubbar (barnavd.)	Figurer	Figurer	Figurer	Figurer	Figurer
Skyltning - knubbar (ungdomsavd.)	Vanliga	Vanliga	Vanliga	Vanliga	Breda svart:
Anslagstavla	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Prydnader – utklippta figurer	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Prydnader - tavlor, planscher	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Prydnader - blommor	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej
Prydnader - gardiner	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Lekmöjligheter - mjukdjur	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Lekmöjligheter - pussel, spel	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Lekmöjligheter - kriter, papper	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej
Lekmöjligheter - leksaker	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej
	Bibliotek A	Bibliotek B	Bibliotek C	Bibliotek D	Bibliotek E
Informations- och utlåningsdisk					
Finns det egen informationsdisk för barn?	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej
Finns det egen utlåningsdisk för barn?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Medier					
Bokhyllor - höga (160cm eller högre)	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja
Bokhyllor - mellan (120 - 160cm höga)	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja
Bokhyllor - låga (120cm eller lägre)	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej
Boklådor	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Hur är böckerna uppställda?	SAB	SAB	SAB	SAB	SAB/Tema
Exponeras böcker?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Finns det boktips?	Häften	Häften+plansch	Ja	Ja	Häften+plansch
Tidskrifter - barn	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Tidskrifter - ungdomar	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Inbundna serier	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Elektroniska medier	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Finns det dator tillgänglig?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Handikappsanpassning					
Vilket plan ligger lokalen på?	1:a och en trapp ned	1:a	1:a	1:a	1:a
Hiss eller ramp	Ramp	-	-	-	-
Handikappsanpassad toalett	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Äppelhylla	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej

	Bibliotek F	Bibliotek G
Allmänt		
Garderob, krokar i barnhöjd	Ja	Nej
Toalett	Ja	Ja
Toalett med skötbord	Nej	Ja
Är det skyltat från entrén till barnavdelningen?	Ja	Nej
Skyltad nödutgång	Ja	Nej
Inredning		
Lysrör i taket	Ja	Nej
Puktbelysning i taket	Ja	Ja
Hyllbelysning	Nej	Nej
Läslampor	Ja	Nej
Låga barnmöbler, (bord, stolar)	Nej	Ja
Möbler i vuxenhöjd, (bord, stolar)	Ja	Ja
Läsplatser - fåtölj och/eller soffa	Ja	Ja
Läsplatser - bord och stol (studiesyfte)	Ja	Ja
Färgsättning - väggfärg	Vit	Brun/Vit
Färgsättning - takfärg	Vit	Vit
Färgsättning - golvmatta	Brun plast	Beige plast
Färgsättning - bokhyllor	Ljust träslag	Ljust trä/Vita lister
Färgsättning - möbler (ej soffor i olika tyg)	Ljust träslag	Ljust trä
Skyltning - genrer	Ja	Ja
Skyltning - särskilda författare	Ja	Nej
Skyltning - knubbar (barnavd.)	Figurer	Figurer
Skyltning - knubbar (ungdomsavd.)	Vanliga	Vanliga
Anslagstavla	Ja	Ja
Prydnader – utklippta figurer	Ja	Ja
Prydnader - tavlor, planscher	Ja	Ja
Prydnader - blommor	Nej	Nej
Prydnader - gardiner	Ja	Ja
Lekmöjligheter - mjukdjur	Ja	Ja
Lekmöjligheter - pussel, spel	Ja	Ja
Lekmöjligheter - kriter, papper	Nej	Ja
Lekmöjligheter - leksaker	Ja	Nej

	Bibliotek F	Bibliotek G
Informations- och utlåningsdisk		
Finns det egen informationsdisk för barn?	Nej	Nej
Finns det egen utlåningsdisk för barn?	Nej	Nej
Medier		
Bokhyllor - höga (160cm eller högre)	Ja	Ja
Bokhyllor - mellan (120 - 160cm höga)	Ja	Ja
Bokhyllor - låga (120cm eller lägre)	Ja	Ja
Boklådor	Ja	Ja
Hur är böckerna uppställda?	SAB	SAB + eget (fakta barn)
Exponeras böcker?	Ja	Ja
Finns det boktips?	Häften+plansch	Häften+plansch
Tidskrifter - barn	Ja	Ja
Tidskrifter - ungdomar	Ja	Ja
Inbundna serier	Ja	Ja
Elektroniska medier	Ja	Ja
Finns det dator tillgänglig?	Ja	Ja
Handikappsanpassning		
Vilket plan ligger lokalen på?	3:e	1:a
Hiss eller ramp	Hiss	-
Handikappsanpassad toalett	Ja	Ja
Äppelhylla	Nej	Nej